Словото ДНЕС

ЛИТЕРАТУРА • ИЗКУСТВО • ОБЩЕСТВО

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ, ОСНОВАН 1913 г. С ПОЧЕТЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВАН ВАЗОВ

Абонамент

Всеки месец до 15-о число на 2026 г., във всяка пощенска станция, можете да се абонирате за вестник „Словото днес“:

за 1 месец - 6 лв./ 3 €
за 3 месеца - 18 лв./ 9 €
за 6 месеца - 36 лв./ 18 €
за 10 месеца - 60 лв./ 30 €

Каталожен № 115

ISSN 1312-3173

32 бр. (1253), 29.10.2026, година XXI - 0.77 €

1 ноември - Ден на народните будители

С кого сте вие, майстори на културата?!

Акад. Иван Гранитски

1.

Това е заглавие от статия на Максим Горки, публикувана преди повече от 90 години. Нискочелите, притежаващи пачи ум, литературстващи либерасти пак ще нададат вой и крясъци, че споменаваме име на руски писател, но новата вълна от фекални словесни извержения, избълвана срещу Никола Вапцаров, ни дава добър повод да зададем на българското общество реторичния въпрос: С кого сте вие, майстори на културата?.

Този въпрос ние отправяме, разбира се, към почтените литератори, към българските писатели, които уважават историята на националната литература и извършват съвестно своето индивидуално служение в храма на българското Слово.

Чудим се защо някои от ярките ни съвременни творци мълчат и не вземат отношение към скверното писмо на Асоциация „Памет за утре“, отправено към Министерството на културата по повод учредяването на Национална литературна награда на името на Никола Вапцаров. Ще ни се да чуем и да прочетем гневни и емоционални реакции или задълбочени критически анализи от писатели като Георги Константинов, Калин Донков, Симеон Янев, Ники Комедвенска, Боян Биолчев, Анчо Калоянов, Атанас Капралов, Банко Банков, Борислав Геронтиев, Ваня Добрева, Васил Сотиров, Бойко Ламбовски, Роза Боянова, Владимир Зарев, Ненчо Славчев, Георги Чаталбашев, Петко Каневски, Демир Демирев, Димитър Калев, Димитър Томов, Елена Алекова, Ели Видева, Здравка Евтимова, Ива Николова, Ивайло Диманов, Иван Матанов, Иво Атанасов, Илко Капелев, Исак Гозес, Катя Зографова, Маргарита Петкова, Камелия Кондова, Неда Антонова, Николай Табаков, Христо Славов, Венко Евтимов, Паруш Парушев, Недялко Славов, Трифон Митев, Юлия Пискулийска, Юрий Борисов… Мълчанието не означава ли съгласие?

Техните текстове, без съмнение, ще бъдат полезни за моралното здраве на съвременното българско общество и ще предпазят по-младото поколение от пошлите и манипулативни опити на опричниците на злото, слугите на княза на нравственото разтление, да приспят гражданската съвест на съотечествениците ни. Нека припомним тук, че опитите за подмяна на естетико-художествената йерархия на ценностите в българската литература започнаха още в началото на 90-те години на миналия век. И не само не са преставали досега, но и периодично се засилват, подклаждани от печално известните подривни чуждестранни НПО-та, които излъстяват податливите на продажност души да следват пъклените им планове.

Време е обществото ни да се събуди и гласът на споменатите, а и още легион почтени и отговорни творци, да зазвучи като йерихонска тръба.

На стр. 8

Атанас Капралов

КОД ОТ ВЕЧНОСТТА

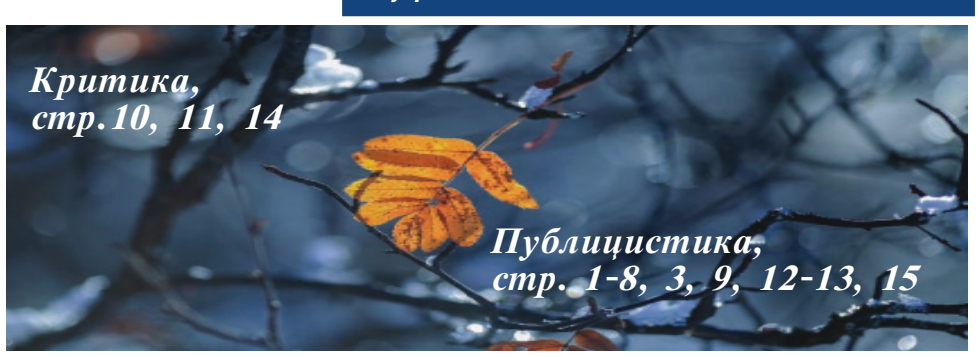
Забравата в безкръстната си паст
запращаше държави и народи…
На повей бе
да угаси и нас –
светлика пръв на Кирил и Методий.

Очите ни кълва двуглав орел.
В сърцето кървав полумесец впи се…
Ала духът ни,
дози смърт поел,
с целебни знаци възкреси Паисий!

Прогледнаха безоки векове.
Нощта край нас
звездите си показа
и за да проговорят,
„А, БЕ, ВЕ…“ –
на всеки техен лъч изписа Вазов…

На този свят език
дух и народ
днес търсят се
по звездните маршрути.
И пръскат родна реч подобно код
от вечността…
За да са цяло
утре!

Ford VOLVO JAGUAR LAND ROVER МОТО-РЕПОРТЕР

Премиера на времена и литература в Пловдив

В пловдивското читалище „Алеко Константинов“ на 14 октомври 2026 г. се състоя премира на книгата „Времена и литература“ от изтъкнатия литературен критик и литературен историк Благовеста Касабова /издателство „Български писател“/. Самата авторка определя жанра на своята книга като документална, а подзаглавието ѝ е „Срещи и разговори с писатели и издатели“. Книгата беше представена от писателя Иван Д. Христов, който подчерта, че Благовеста Касабова е „…творец с богато литературно-критическо наследство, с достойни постъпки и смела гражданска позиция. Животът и работата ѝ я срещат с много видни наши писатели и поети… А обширната и увлекателна третата глава „Издателство „Народна младеж“ е в основата на книгата. Благовеста Касабова започва своята трудова дейност в издателството още през 70-те години на миналия век. По време на нейната дългогодишна работа директори му са утвърдени писатели: Слав Хр. Караславов, Евтим Евтимов, Росен Босев, Николай Петев… Работата на авторката в редакция „Художествена литература“ я среща отблизо с поета Давид Овадия и с редица други именити творци…“

Редакторът на книгата Боян Ангелов се спря на значимостта на мемоаристиката и документалистиката като жанрове, съхраняващи автентичността на литературната памет и благодари на Благовеста Касабова за принципните позиции, които отстоява през годините. Той изказа своята признателност към нея за участието ѝ в съставителството на поетичната антология „Омълнени треви“, посветена на 150-годишнината от Априлското въстание. Б. Ангелов посочи, че издателството на СБП „Български писател“ навлиза в своята 80-а годишнина с надеждата все повече членове на Писателския съюз да станат негови автори.

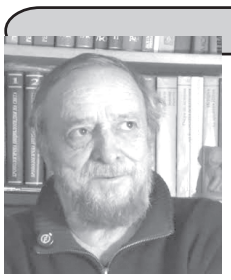
За Благовеста Касабова и нейното творчество обстойно говори и литературният критик Марин Кадиев – председател на Съюза на независимите български писатели.

Благовеста Касабова сподели пред присъстващите, че в топлата атмосфера на пловдивския литературен салон „Алеко“ се чувства сред истински приятели. Благодари и на дизайнера на „Времена и литература“ Емилия Казакова, за която е било истинско удоволствие да оформи художествено книгата.

Паметна сбирка

В края на септември Дружеството на писателите в гр. Хасково проведе своята поредна сбирка. По покана на писателя Трендафил Василев тя се състоя в родното му село Момино, Хасковско. Проведе се разговор по актуални теми от съвременния обществен и литературен живот. Обстойно се говори за мястото на родния край в творчеството на писателя, високата стойност на изданията, посветени на историята и културата на селищата. Авторите с новоизлезли книги получиха поздравления, четоха свои творби. Отбелязано бе и паметно събитие, състояло се преди тридесет години – представяне в селото на второто издание на стихосбирката „Момино“ от Трендафил Василев с гост-участник незабравимия Николай Хайтов.

In memoriam

НАПУСНА НИ ПИСАТЕЛЯТ ЛЮБОМИР КОТЕВ

(1 август 1950 – 16 октомври 2026)

Няколко месеца след навършване на своята седемдесет и шеста годишнина, след продължително боледуване почина писателят Любомир Котев – емблематичен творец на Ямбол, посветил живота си на българската литература и култура. Писателят оставя след себе си богато литературно наследство от 49 книги с разкази, романи, пътеписи, публицистика, документалистика, литературна критика, които са значим принос към изследването на българския национален характер, класическата ни литература и духовните измерения на българското общество. През последните години живееше в Медвен и беше изключителен познавач и изследовател на делото на Захарий Стоянов. Със своята задълбоченост, проницателност и ярък авторски почерк той се утвърди като едно от разпознаваемите имена в културния живот на Ямбол и страната.

Любомир Котев завършва българска филология в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и журналистика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Създател на ямболския вестник „Дневник“, е негов главен редактор в продължение на години. Носител е на националните литературни награди „Захарий Стоянов“ и „Георги Братанов“, на отличия от Съюза на българските писатели. През 2020 г. става почетен гражданин на Ямбол, а през 2025 г. е удостоен с наградата за наука, образование и култура на Община Тунджа „Джон Атанасов“.

Във връзка със 75-годишния си юбилей през ноември миналата година писателят представи своята десета книга от поредицата „Народопсихологии“ на творческа вечер в Ямбол.

Поклон пред светлата му памет!

Съюз на българските писатели

Покана

Издателство „Захарий Стоянов“, Съюзът на българските писатели и Български културен център ви канят на премиера на книгата „Личности между призванието и признанието“ от поета и публициста Петър Андасаров.
Вечерта ще открие писателят Христо Славов.
Книгата ще представи редакторът ѝ акад. Иван Гранитски.
Слово – Боян Ангелов, председател на СБП.
Водещ – Добрин Добрев-Финиотис.

Премиерата ще се състои в Български културен център, София, ул. „Веслец“ 13 на 5 ноември (четвъртък) 2026 г. от 18.00 часа.

На 16 октомври 2026 г. в зала „Проф. Иван Попов“ на НТС – Ямбол се състоя литературна вечер, посветена на 120-годишнината от рождението на писателя Недялко Месечков, пръв председател на Дружеството на писателите в Ямбол при основаването му през есента на 1979 г. Срещата бе организирана от община Ямбол, Регионална библиотека „Георги С. Раковски“, Дружеството на писателите и НТС – Ямбол. Георги Бирников прочетете откъс от популярния роман на Недялко Месечков „Банго“. Тенко Тенев запозна присъстващите с обзорния доклад на литературния критик Димитър Бечев, посветен на живота и творческото дело на писателя. Журналистката Мария Качулева сподели интересни спомени за Недялко Месечков и неговото участие при учредяването на ямболското писателско дружество. Поздравителен адрес до участниците в литературната вечер изпрати Георги Чалъков – областен управител на област Ямбол.

In memoriam

ПОЧИНА ПИСАТЕЛЯТ ПЕНЧО ЧЕРНАЕВ

4 декември 1927 – 19 октомври 2026

Българската журналистика и литература загубиха един от своите доайени. Журналист, писател, литературен критик, редактор и преводач, човек, посветил десетилетия от живота си на словото, литературата, публицистиката и съхраняването на културната памет, той си отиде на 98-годишна възраст, малко повече от година преди своя стогодишен юбилей.

Пенчо Чернаев е роден на 4 декември 1927 г. в село Руховци, община Елена. Завършва българска и руска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Професионалният му път преминава през редакциите на вестниците „Учителско дело“ и „Труд“. През 1992 г. е директор и главен редактор на вестник „Кандидат-студент“. Работи и като сценарист на документални филми, а литературното му наследство включва множество книги, критически анализи и публицистични произведения.

Сред по-известните му творби са „Трапезник. Литературна критика. Избрано“, „Портрети и позиции“, „Като слънце в огледало... Анализи и литературна критика“ и „Под сенките на залеза“.

Освен с журналистическата и писателската си дейност Чернаев остава в културната история и с активното си участие в литературни общности, сред които Националният литературен салон „Старинният файтон“ и Творческият колегиум „Литературен кръг ЛИН“ (Клуб за литература, изкуство и наука).

Носител е на отличия и грамоти за принос към българската литература, присъдени му от Съюза на българските писатели. През 2024 г. Пенчо Чернаев получава специалната награда на Съюза на българските журналисти „Йосиф Хербст“ за цялостната си дейност и изключителни заслуги към журналистическата професия.

Поклон пред светлата му памет!

Съюз на българските писатели

In memoriam

НАПУСНА НИ ПИСАТЕЛЯТ КОЛЬО СТАНЧЕВСКИ

04.09.1940 – 21.10.2026

Наричаха го Христофор Колумб от село Шипково, Троянско, защото също като генуезкия мореплавател смело тръгва към неизвестното и стига до Америка. Той е изявен природолюбител и пътешественик, обиколил над 20 държави. Преживяванията си по света описва в книгата си „До Атланта и напред“ (2020).

Кольо Станчевски е роден на 4 септември 1940 г. Завършил е българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. Член на Съюза на българските журналисти и Съюза на българските писатели. Издава книгите „Чеши език“ (2001), „Автостоп“ (2005), „Шипково векува“ (2007), „Насаме“ (2010), „Бивалици“ (2015), „До Атланта и напред“ (2020), „Още бивалици“ (2020), „Довях повей от младостта“ (2021) и др. Дълги години завежда културния отдел в местния вестник. Редактор на десетки книги на ловешки автори. След пенсиониране дълго време работи на pro bono като редактор в „Народен глас“. Два пъти е носител на „Ловешки меч“ – за журналистика (2005 г.) и за значим принос в културното развитие (2010 г.). През 2020 г. става носител на почетен знак (медал) на Община Ловеч за принос в културата и изкуството.

Поклон пред паметта му!

Съюз на българските писатели

Словото

„Словото днес“ - издание на Съюза на българските писатели, основан 1913 г.

Адрес на редакцията: 1000 София, ПК 608, ул. „6 септември“ 35, тел. 02/987-38-96
E-mail: slovotodnes@abv.bg
Сайт на СБП: sbp.bg

Главен редактор: Надя Попова
Редактор: Иван Есенски
Графичен дизайнер: Виолета Станиславова

Дежурен редактор: Надя Попова

Редакционен съвет:
Боян Ангелов, председател
Елка Няголова, Иван Гранитски, Панко Анчев, Петър Андасаров, Мюмюн Тахир

Сметка за превеждане на суми за членски внос, дарения, реклами и др.:
Сдружение „Съюз на българските писатели“
УНИКРЕДИТ БУЛБАНК
IBAN:BG 85UNCR 76301008126403
BIC: UNCRBGSF

Редакцията на вестник „Словото днес“ не приема текстове на пишеща машина. Приемат се само материали, които не надхвърлят 10 000 знака, изпратени на електронния адрес. Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

КОРЕСПОНДЕНТИ:
Благоевград – Росица Зиновиева, 0887/285 732; **Бургас** - Роза Боянова, 0895/ 506 211; **Варна** - Станислав Пенев, 0878/ 63-22-69; **Велико Търново** - Георги Н. Николов, 0879/ 26-50-03; **Видин** - Ненчо Славчев, 0885/70-87-03; **Димитровград** - Петко Каневски, 0878/ 66-40-52; **Карлово** - Красимир Власев, 0882/ 41-04-19; **Лом** - Юлий Йорданов, 0885/ 27-10-77; **Плевен** - Лалка Павлова, 0878/95-35-99; **Пловдив** - Диана Павлова, 0896/38-76-64, Радка Топалова, 0878/75-18-24; **Разград** - Димитър Петров, 0896/ 08-64-12; **Сандански** - Мария Маринова, 0893/ 68-76-60; **Ст. Загора** - Йордан Атанасов; 0888/ 79-01-35; **Хасково** - Ели Видева, 0898/ 59-19-49; **Шумен** - Ивайло Петров, 0888/ 50-10-55; **Ямбол** - Димитър Бечев, 0878/ 29-48-02; Рада Добриянова - кореспондент от **Швеция**.

Възпитанието на враговете

(размисли по повод статията на проф. Любомир Халачев „Кървав плач за българското училище“)

Мина Карагьозова

Има една интересна китайска поговорка „Ако искаш да победиш врага си без война, възпитай децата му“. Е, ние позволихме на врагове да възпитават нашите деца. Всякакви НПО, в голямата си част финансирани от Сорос и сие, всякакви безумни реформи, инспирирани отвън и от волунтаристични „революционни настроения“. В нашите езикови гимназии, които още при социализма успяха да възпитат доста чуждопоклонници, пристигнаха „воини“ от Корпуса на мира. Хора неподготвени, нямащи специално образование, членове на организация, която е възникнала с цел възпитание и култивиране на първобитни племена по тиохоокеанските острови. В нашата гимназия пристигна Даглас. Не лошо момче, което научи първата българска фраза – „Дай една цигара“. Разбира се, това не е случайно. Първо, говори за ниското стъпало, на което българският народ беше сложен в очите на задокеанските господари. И второ, една голяма цел имаше – да се размие авторитетът на учителя. Нещо повече. На някои места тези воини донесоха първите наркотици. И това не е случайно.

Веднага след промените през ноември 1989 г. се развихри едно анархистично отношение към правилата и нормите, установени със столетия. Включително и към правилата и нормите в българското училище. Те бяха обявени за „авторитарни“ и „комунистически“. И бяха доста успешно отменени и разрушени. Връщайки се към статията на проф. Халачев, то тогава и правилата в Япония и Сингапур също са „авторитарни“ и „комунистически“. Което, разбира се, е абсурдно.

Това, което наистина разруши образованието до основи, са следните три принципа: демографската криза, делегираните бюджети и принципът „Парите следват ученика“.

Демографската криза – в природата няма толкова родени деца, колкото места има в българските училища. Голяма част от младите българи в детеродна възраст емигрираха. И голяма част от техните деца дори не знаят български. Никакви програми, свързани с насърчаване на раждаемостта и подкрепа за младите семейства, съществували до 1989 г. вече не съществуват. Аз познавам десетки млади момчета, които не смеят да се оженят, защото нямат средства за брак.

И така – много училища бяха закрити. А много от останалите се борят за своето съществуване като буквално ходят по домовете и молят деца да се запишат при тях. И, нали разбирате, че тези деца имат много широки граници на позволеното…

И тук опираме до принципа „Парите следват ученика“. Преди 12 години, докато още работех, годишната субсидия на ученик в нашата гимназия беше 1700 лева, а в гимназията по автотранспорт, където има консумативи – гориво, части и пр., – 12000 лева. И, според делегираните бюджети, тази субсидия остава в съответното училище.

Така, а сега си представете педагогически съвет, на който се предлага наказание на ученик – преместване в друго училище. Виждам как в очите на колегите се отразяват мислени калкулатори. Как те виждат, че заедно с ученика изчезва и субсидията, която те ще „подарят“ на другото училище. Как, ако продължават да гонят ученици, в края на годината може и да няма премии, формирани от остатъците в делегирания бюджет. Цялата тази ситуация не е вина на учителите и на училището. Цялата тази ситуация е формирана от безумните идеи на управляващите, които въобще не се интересуват от последствията на своите откачени действия. И, простете, но в София и няколкото големи града, нещата изглеждат сравнително благополучно. Защото хората се стремят да живеят там и последствията от демографската криза там са смекчени. И учениците се стремят към училищата. А изводите на разните там министерства се правят въз основа на наблюденията в големите градове. А за малките населени места тези идеи означават смърт за училищата. И тогава се започва война – война за запазване на училището НА ВСЯКА ЦЕНА. Защото иначе децата трябва да пътуват до друго населено място всеки ден. И цената е много висока – почти до унищожаване на основните образователни принципи.

Един от основните образователни принципи е, че няма безконфликтна педагогика. Е, нашите управляващи решиха, че тя трябва да бъде безконфликтна. Освен най-голямото наказание – преместване в друго училище, което, както обясних по-горе, беше изпразнено от съдържание, беше отменена оценката за поведение, беше забранено изгонването на ученика от час. Учителят беше лишен от всякакви права, на учениците беше дадена свободата да вилнеят в широки граници. Много колеги напуснаха сферата на образованието. Аз останах. За сметка на здравето си. И написах един отчаян текст – „Не убивайте уморените даскали“. Ще цитирам тук малка част от него.

„Има хора, които просто падат и умират на работното си място. Те не умират от естествена смърт. Те са убити. Убити са от непосилната вече за тях работа, от безхаберието и злобата на обществото, от крясъците на талантливите родители на „гениални“ деца, от ежедневния стрес за спазване на срокове.

Е, аз не искам да последвам тяхната съдба. И много хора от моето поколение не искат.“

Някой може да помисли, че преувеличавам. Но този текст е писан веднага след смъртта на учителка на работното ѝ място.

Темата за учителската стачка е отделна тема. Обществото беше насъсквано чрез медиите срещу учителите. Изтече в медиите запис, където тогавашният премиер Орешарски говори с абсолютно незачитане на учителите и за разтурване на „седянката“, т.е. на заседанието, посветено на стачката. Дълги десетилетия учителската професия беше неглижирана и мизерно заплатена. Това има един интересен аспект – в професията останаха хора ентусиасти, които просто я обичат. Но, за съжаление, в нея нахлуха и случайни хора, без чувство за мисия и отговорност. Професията просто стана много непрестижна.

Ще направя една лирично отклонение. В 2007 имаше митинг по повод на учителската стачка. В Хасково той се състоя на площада пред спортната зала и под прословутата статуя на Богородица, която е записана в Гинес. Имаше две пръстеновидни струпвания на хора – вътрешен пръстен – от колеги и симпатизанти и външен – враждебно настроена тълпа. Аз излязох и говорих за уважението към учителя. За моя прадядо – гимназиалния учител даскал Вълю, който е получавал втората в квартала заплата след директора на банка. И, като е минел през парка пред нашата къща, хората са ставали на крака да го приветстват. За добри неща говорех. Но изведнъж ми прилоша. Погледнах към статуята на Богородица и мислено я помолих за помощ. Съкратих словото си, слязох от трибуната и хукнах към близката аптека. Там имам познати. Помолих да ми премерят кръвното. Мислех че не е в ред, защото малко остана да падна на земята. Кръвното беше нормално. Просто злобата на тълпата беше толкова голяма, че едва не ме събори. Само защото исках уважение към учителите. Ще спра дотук.

В последните години заплатите и пенсиите на учителите бяха подобрени. Чудесно. Но, както вече казах, има необратими изменения. В професията нахлуха хора с чиновническа нагласа – отработил си работното време – шапка на тояга. Няма да повтарям общоизвестната истина, че учителският труд е ненормиран. Той включва и организация на празници, и работа с изоставащи ученици, и разговори с родителите и пр. Наскоро бях на 15 септември в мое бивше училище. Нищо общо с грандиозните празници – с декламатори, духова музика, танцьори, хора и ръченици, които ние учителите, организирахме в миналото. Двама ученици от по-големите прочетоха приветствени думи, свещеник прогъгна молитва, на прага имаше хляб и мед и това е. Нищо празнично. Просто отбиване на номер. Каквото повикало, такова се обадило. Дългогодишното незачитане на професията от страна на народа и управляващите свърши своята работа. Формалният подход на управниците предизвика формален отговор сред учителите. И никакво повишение на заплатите вече няма да оправи това.

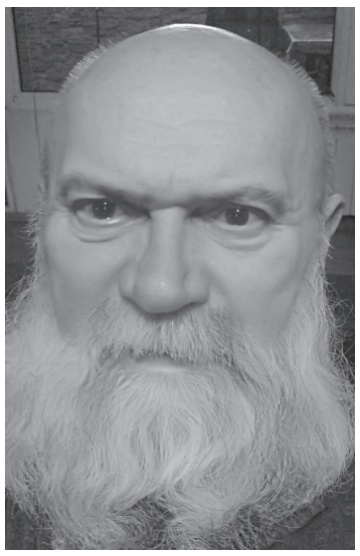
Крайно време е продажните медии да се обърнат с уважение към учителското съсловие. Защото само БНТ проявява такова уважение. Останалите медии пълнят екранно време с безмозъчни шоута. И това е част от промиване мозъците на българите. И работи против образованието. Защото, освен всичко друго, както много точно отбелязва проф. Халачев, образованието е усилие. Умствено и усилие на волята. А такива шоу програми са част от една много древна програма, наречена „хляб и зрелища“. И това, за да не остане просто емоционален призив, трябва да залегне в законодателни инициативи. Ако щете, СЕМ да следи за квоти, посветени на образованието. И пр.

Отделна тема е фалшификацията на учебниците. Особено на тези по история и литература. Но това е много дълга тема, вече много пъти засягана. Само ще отбележа една абсурдна и смешна страна. По едно време през 90-те години бяхме буквално под обсада от издателства, предлагащи именно техния учебник директно на училищата. Защо е абсурдно – учебниците бяха в толкова много варианти, че учителят нямаше нито време, нито сили да се запознае задълбочено с тях и да избере един. Наложи се тогавашният директор да подсили охраната на училището в защита от агресивни набези на издателства. Защо беше допуснато това? Официалната версия говореше за свобода на избора. Но, всъщност, в периода на икономически кризи държавната поръчка за учебници буквално осигуряваше оцеляване на издателствата. Борбата беше за пари, а не за идеи.

И така, българското образование беше системно и целенасочено унищожавано. И българските управници не разбраха или не искаха да разберат, че децата ни са възпитавани през целенасоченото въздействие на враждебни сили. На врагове. И бяхме победени без война. Каква беше целта – на Европа и на западния свят не им трябваха образовани българи. Ако бяха образовани – то най-добре в чужди университети, където да им се насади уважение към чужда култура и скрито или явно родоотстъпничество. На света му трябват полуобразовани слуги. И в такива се превърнаха много поколения българи.

Това е!

Руси Русев

В ПРОСЪХНАЛО СЕМЕ

Някой замахва секира. Наслука ли?
Малко останахме вече дърветата, сенките – малко.
Слепи се сцеждат надолу водите и гърбица суха
бродът протяга под свода опален.
Птица пищи на възбог и не спира. Крилете ѝ
бъхтят отчаяно въздуха – тази утроба изстинала.
В ялова нива, в просъхнало семе секирата свети,
дебне край мислите, още немигнали.
Сякаш протеза, топурка припряно
късата дръжка, до блясък излъскана в длани без род, и
броди потайно по явни пътеки, в заръбили рани,
даже в душите ни ангелски броди.
Бряг се руши. Като кости оголени,
живата пръст разорали, в зеницата зла на небето
корени вдигат ръце за пощада – моите корени,
жилави още...
Спасете!

ПОКРИТА С ТАЙНИ

„Истина никогда не спустится к нам – мы должны до нее подняться.“
Елена Блаватская

Между сълза и кремък е притулен моят ден. Понякога се влача като болен.
Не мога да заспя. До мозъка на костите си угнетен, дори за глътка въздух
нямам воля.
В безлюдието вклещен, хвърлям мост към никъде. И остро трополи по моста
вдън глъбината сепнал ме въпрос: Какво съм аз, отронката, защо съм?

Когато в процепите на всемира крещя, от единачество печален и
орисани пътеки в мен умират като синчец под стъпка на опалник,
когато, прекосил докрай земята, все обсадени пътища преминах
и вихър от знамения замете палача с жертвата в една руина,
когато зидам с думите си вятъра, а думи не намирам за сина си
и сонм от ангели над мен размахват хоругвите на моя дух разкръстен,
когато все повече ми се струва, че губи смисъл този свят нехаен
и в мен налуден смях и страх се срутват – какво съм аз? Защо – Душа,
покрита с тайни?

Селяк ощавен, нивата орах и сях и грижих се до дъх за моя посев.
Поникна в тръни и обилно засия поле не с отговори, но с въпроси.
И светлина се спусна. Чух отгоре глас. Спасителят настави и отмина.
Какво ми каза, не разбрах. Все този глад, все тази, в браздулйца от сълза, пустиня.

ВИЕХА ВЪЛЦИ В УШИТЕ НА ВЯТЪРА

Алени ангели слизат в съня ми... Тревожни жребчета
в крайните градски квартали сеното на изгрева хрупат.
Бистра роса под клепача на птица спасена просветва
и се отърсва земята от мрака на зимни хралупи.

Толкова дълго се губих без глас... Като в зейнали бездни
виеха вълци в ушите на вятъра – аз съм от никъде.
Сгрявах самотната капчица кръв в тази гнила каверна
и астматичният въздух навярно след час ще поникне.

Още е схванат гръбнакът ми – чувам как спънато срича
прешлен по прешлен прегърбени думи... Но слънцето вчера
хвърли в безмълвния дол инвалидната своя количка –
тарторът на таласъмите даже не ще я намери!

Тръгват косачите рано. Под старите сламени шапки
дните на откоси равно изсъхват в ливадите пресни.
Житното зърно прошилва земята и, капка по капка,
стоплени бързеи носят надолу последните преспи.

СЪЛЗАТА СЛУЧАЙНА

Шепа сухи, шуршави листа
през прозореца вятърът хвърли.
Осланена, дотлява кръвта
по лисича пътека. Опърлени
са тревите под облия хълм –
крият белези, сякаш въпроси.
С топлина напоен, своя кълн
семената към зимата носят.
Плаче куче бездомно, елен
през овразите пламнали бяга,
над света се прихлупват крила,
натежали от мрак и от влага.
И замира просторният кър,
двора, въздуха – всичко замира;
само скрит до оградата кърт
като тъмно фонтанче извира,
само в стаята тънко витае
медовина и шепот горчив...
И, преглътнал сълзата случайна,
моят глас неизплакан мълчи.

КЛЮЧ

Много дълъг бе летния ден – няма как да повярва, че също ще свърши и
ще заспи отмаляла земята, че мирис на мащерка
от цигулката на пришълеца последната мътна сълза ще избърше
и вечеря за всички ще сложи най-лошата мащеха...
Вече тихо и тъмно е, сякаш небето не беше до края продънено
и по покрива сякаш не тропаха куци светкавици;
оплодена, неловка и влажна, земята плъхти като бивол в просъница
и в комина безок кукумявка прокобва. Нахалост ли?
От какво тази нощ се разплака сърцето ми? Тупа по-меко, разкръстено, кръвнало,
по-случайна ръката посяга... И както протяжно над всичко
дъжд валя и прогизна пътеката сетна към моята къща изпърлена,
тъй живота ми сглъхна безвиден, притулно разнищван.
Днес кому да простя и кому да се моля? В главнята димяща жив стене
страх от вчера. И страх от сега... Но навярно надеждата
има яка душа и навярно по изгрев ще прати Бог Преображение –
не напразно до свършек ме толкова сръчно изцеждаше!
Но какво ще ми каже земята и морната дума съвсем на разсъмване,
щом денят се надигне, накърмен от моите рани?
Снощи, в бурята, по небесата са бродили тайно от нас таласъмите
и топуза отмъкнали, млъкнала – сляпа – камбаната.
Завържете го, там, на небесната няма камбана вържете сърцето ми:
нека блъска потресено, нека – до задух, самотно и храбро.
А когато просветне, когато запеят петлите и блейнат овцете ви,
го впъхнете под праг и тръгнете тревожни на работа...

ОМАРА

Прах и пепел, прах и пепел върху камъка крайпътен.
Пепелянката лъстива ловко плъзва покрай храста
своята изящна серпентина. Мътна и ленива е реката...

Мътно е окото Божие – не вижда,
че хастарът на душата ми се преобръща кървав,
че змията хапе своята опашка,
нито скупчените сенки на удавници...
Кухо е ухото Божие – не чува
как потъва в пясъка изтичащ прогласът на времето,
което мократа си връв изнизва,
нито катеричката, която в шумата шумулка
и оченцата ѝ бляскат като жлъди...

Как сега да Те помоля, Господи Всемилостиви,
как сега да Те помоля да отместиш по-далече
Оня миг, след който камък ще ми пази сянка!

ЖЕНИ ВАРЯТ СЛАДКО

В неделята, под миглите премрежени на циганското лято,
когато въздухът замира синкав над тополовия остър връх
и светлина струи отвред, и сенки се таят из двора ароматен –
залепват устните ми сладостно, преди да си поемат вдъх.

Съблазън, радост и страдание познава този дом; ковчези празни
погребвал след погроми от войни, бинтовал в детски пелени
на битието сплетените възли, а вселенската звънарна –
обръщала хастара на живота му – днес пак звъни звъни звъни.

Ще ливнат сури дъждове, в небесните тресавища ще грачат
тревожно гарвани, душите ни ще схлупят шапки под снега;
веявиците вълчи ще загробят камертона на кълвача
и седем вечности ще бъде бяло и самотно и отвъдно, но сега

последен лъч по крайчеца на покривите ниско коленичи
и все не може да докосне с устни детските ми палави пети...
Димят казаните... и пред жените дългият им ден изтича
на капки кехлибарени и цяла зима като нежен белег ще блести.

ОТ МЕН ПО-ГОЛЯМО

„Наистина светлината е сладка
и приятно е на очите да гледат слънцето.“
Книга на Еклисиаста, 11:7

Слънце ли каза? Слънчасали погледи
свеждат в ръждивия дол слънчогледите.
Смоци припълпят към извор безплоден –
кротките смоци с очи пребледнели.
Силно небе. Помътнели – полетата.
Мисли за милост главата ми гложд ят,
че ми тежи и кръвта, и сърцето ми
и се напуква земята ни. Боже мой,
как се напуква земята ни, как се
просват огромни и зли пукнатини!
Впива се въздухът в мен като кактус,
само изсъхнал през него ще мина,
с дъх да докосна дървото – ще пламне.
Вече е всичко от мен по-голямо.
В мен ще се срути високото пладне,
в мен ще се срути и мен ще ме няма.

Худ. Стоимен Стоилов. Сезони

КУПЧИНИТЕ ПЛАМЪЦИ ГОРЧИВИ

Остарях без тебе. Вече нищо няма смисъл.
В двора помътнял, покрай реката и на хълма -
пропаст в мен. Горещи сипеи безкрайно свличат
босата следа на мойта нежност дълга.
И не мога да живея още само с тази
мека светлина в октомври, само с твойте думи,
като с хрисими зверчета. Опрощаващо и празно
е голямото пространство помежду ни
без дъха ти топъл... И полека си отидоха
в уличките здрачни купчините пламъци горчиви,
чухалът, виелицата звездна над коситба
късна, паметници без гробове, милости наивни!
По измолена пътека, през полета, вече влажни,
ще прекрача на мълчанието прага нисък,
някъде, къде далеч? – разлюбен, да ти кажа:
Остарях без тебе, вече всичко има смисъл.

Стиховете са от новата книга на автора „Гнезда до поискване“

Елка Василева-Ебори

**Животът без любов е история,
разказана само с прости изречения.**

* * *

*НЕ СА СЕЗОНИТЕ ТОВА, КОЕТО СА.
На зимата й липсва белотата,
а лятото е все по-кратко
и прежурящо…
Но синоптиците не винаги са важни –
сезоните на чувствата са други.
Превзема зимата телата ни и мислите,
когато е сезонът на разделите…
А колко животворно пролетни са срещите!
Докосвайки се
и потъвайки в безвремие,
усещаме жаравата на лятото
със всичките си сетива
и я пренасяме
опиянени като лунатици в пределите на есента…
О, есента не е преддверие към зима
в сезоните на чувствата.
Аз затова рисувам есени.
И моята, и твоята са топли,
бездънни, ненаситни и отдаващи…
Докато още е ЛЮБОВ.*

ПРОЛЕТ

* * *

*КАК ДЪЛГО СЕ ПРОТОЧИ ТАЗИ ЗИМА...
Тежи небето като похлупак,
забравило, че трябва да е синьо
дори когато сипало е сняг.
Но още малко... Скоро, много скоро
ще се покрият ябълките с цвят
и слънцето ще плисне върху хората
със щедри шепи топъл аромат.
Природата отново ще ликува
и в промисъла Божи ще се вслушва.
Да можеше и нас да излекува
от вируса на алчното бездушие…*

ЛЯТО

* * *

*ДАЛЕЧЕ ОТ ЧОВЕШКАТА ГЪЛЧАВА
прибоя на морето само чувам.
Притворя ли очите си, тогава
притулените спомени нахлуват.
И връщат ме в едно далечно лято,
когато със брега се запознавах.
Не знаех, че съдбата ми заплете
гайтана на живота оттогава
и ме остави да броя годините,
в които кораби посрещам и изпращам.
Сега събирам късчетата минало –
отдавна все на гърлото ми дращят –
и се потапям в огъня на залеза,
тъй както във очите ти потъвам.
Оставям се на тръпката, която
е смисълът на цялото пътуване.*

ЕСЕН

ОПРОВЕРГАВАНЕ НА КАЛЕНДАРА

*Официално все още е лято.
Не е странно, че тичам на босо
и целувам със пръсти цветята,
и пчелите ми идват на гости…
Мургавея под роклята тънка,
очертала красиво от вятъра
на бедрата ми стръмната сянка.
И обръщам сезона обратно!
Все едно пролетта композира
увертюра „любовно очакване“
и я праща да буди ефира
с песента на среднощните влакове.
Ето – чакам. Изпратих тъгата.
Върху пясък – магия ѝ сторих.
Моят мил носи в себе си лято…
Или есен, превърната в пролет!*

ЗИМА

БЕЗСЪНИЕ

*Цяла нощ, цяла нощ един стих ме болеше...
Цяла нощ се опитвах да изляза от стадото...
Цяла нощ...
А луната насреща блестеше
зряла, облещена и безпощадна.
Молих се – нека сняг завали!
Нека мъничко сняг да натрупа!
Белотата от студ лесно ще преболи,
пустотата е страшна, щом иде отвътре.
Цяла нощ, цяла нощ...
От безсъние
утаявах несбъднати думи,
и течеше от стряхата на бездънния миг,
и се сипеше, и се ронеше в тъмното...
Цяла нощ, цяла нощ...
Най-накрая – се съмна!
Беше сняг навалял – като в приказка!
А стихът, дето стръвно болеше у мен,
светло беше притихнал.*

* * *

*ПОЗВОЛЯВАМ НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО
да обуе зелени обувки,
да се накипри с розова шапка,
да прецапа забранения вир,
преди маранята да го изпие.
Позволявам си да повярвам,
че споменът е начало на времената
отзад напред.
Във властта ми е да го повикам,
дори през девет планини
и повече човеколуния...
Затворила очи потъвам в своето време
и зачевам пътуване
от времена към времена.*

* * *

*ДУШАТА НА ПОЕТА Е ГНЕЗДО
в което се излюпват птици-думи.
Отглеждани с любов и доброта
поемат по небесните си друми
и спират там, където обич има,
макар понякога да ги посреща зима.
За тези птици кътам в своя свят
роса от цвят и благодатно зърно
в очакване и мен да навестят.
А аз в гнездо за тях да се превърна.*

* * *

*ТАЗИ ПРИКАЗКА
се е разказала наобратно –
помисли си Пепеляшка
докато се опитваше да събуди принца
под шипковия храст.
Приказките така са се оплели
докато са приспивали големите поспаланковци,
че никой не знае коя се разказва днес.
Защото принцове си губят обувките,
принцеси отглеждат грах,
Малкият Мук скубе плевели в нивата на Карлсон,
Котаракът в чизми тихо лази по покрива –
дебне ламята,
която краде бобените зърна…
А аз просто усуквам нишки фантазии,
от които си изплитам сънища.*

* * *

*ТАКАВА СЪМ – ГОВОРЯ ЛИ ГОВОРЯ...
Един ден ще замлъкна завинаги.
Ще си взема попътно умората
върху бледите скули застинала.
Ще се взираш да търсиш следите ми
ту в познатия хаос на кухнята,
ту във хаоса цветен на дните,
който крие неща неопитани.
Днес съм просто във другата стая,
ровя блузи, поли, панталони…
Не видях ли на лятото края,
та го търся из други сезони?
Ти пристъпваш, целуваш ме тихо
и сънят ни разделя привично.
Аз се мръщя, а всъщност с усмивка
ти прошепвам: „Така те обичам…“*

ЖРЕБИЙ

*Окуцелият кон
пак на мене се падна.
Не роптая – все пак си е кон.
Търпеливо понася и мен, и дисагите
по неписан житейски закон.
Той е кротък другар и добре ме опазва
да не кривна от пътя сама.
През очите му топли тъгата пролазва.
Но му вярвам – ще стигнем в дома.
Знае пътя, по който отново поемам,
а когато съм в грешна следа,
щом усети крака ми да тръпне на стремето,
подарява ми миг свобода.
Не очаквам салюти, щом стигна финала.
Знам – от себе си всичко е дал
моят куц Росинант със душата си бяла
във живота ми щедро от нея прелял.*

ПРИЗНАНИЕ

*Понякога се улавям
как скришом го гледам –
сякаш не вярвам, че е реален.
Сякаш се пристрастявам
към всяко наше докосване
и все търся на връвчицата края –
да го държа здраво,
да не се развърже случайно
и да ни подмени посоките.
Може би ставам смешна,
че се надбягвам с времето.
Но си мисля, че съм срещнала фея,
която сбъдва желания.
Тя при мен го е пратила,
за да повярвам,
че има готови крила за полет
и сред житейската зима.*

* * *

*ОБЛАЧНИ ДНЕС СА ОЧИТЕ МИ.
Посивял от тъга
слиза погледът в локвите кални.
Оглушава денят
от кавгите на дрезгави гларуси.
И е толкова здрачно,
а едва е поникнало пладне…
Просто – есен, ще кажете.
Просто – малък каприз на сезона.
Но житейската есен не крие
в минзухарено слънце усмивка.
В тази есен единствено топли
споделена завивка за двама.
Днес е мрачно, прибулено, мокро…
Ала капе в ръката ми нежност.
С нея храня на нашето време врабците.
Виж – просветва…
И спира дъждът от очите.
Има „циганско“ лято!
И в тази, и в другата есен…*

НА ПОСЛЕДНАТА ПРАВА

*Болежки и грешки, обиди, неволи…
захвърлям през рамо –
назад да са вече.
Зад мен се нанизват чукарите голи
с пребродени стръмни сумрачни пътечки.
Напред се простират контури миражни
на зрими, но чужди за мен върхове.
Дали ще ги стигна? Минути протяжни
усукват от мислите здраво вже
и дърпа ме властно поредната кота…
А колко до края ще чакат от мен
да стигна до своето лично високо,
преди да ме сепне финал отреден?
За път си заделям завивка от спомен,
уют за сърцето, заквасен със обич,
мембрана за песен, от птиците взета
и шепа жарава – за късния огън.*

Георги Драмбозов

МОНОЛОГ НА КАСАНДРА

…Касандра – прочутата пророчица на Троя, оплела десетки мъже, но отхвърлила любовта на Аполон!..

Из митологията

Десетина ли – двайсет годинки? –
толкоз ми даде Касандра:
– Много пушиш и пиеш, но от мене да мине! –
аз бях Фея на твоята сватба…
До днес – шейсет брачни годинки
неусетно за теб отлетяха;
под крилото на Музата, святата Тина –
ти си вдигна лирическа стряха.
А под нея – дечица и внуци,
много стих, много обич и песен –
катастрофи житейски, земетръси улучи,
не направи живота по-лесен.
Все по-труден и труден! – сакат си,
мъжеството с бастунче подпираш,
но приличаш на Мъж, относително млад си –
дрънкаш със своя дунавска лира…
А когато, недай Боже, се гътнеш –
остави ми единствено своята лира…
Да свиря и пея на простосмъртните:
Стихът е безсмъртен… Стих не умира!

МАЙКАТА НА ИДИОТИТЕ

La mer de,sidios tujur ansent!
…(Майката на идиотите винаги е бременна!)

Френска поговорка

В България тя винаги е бременна
и винаги се ражда Идиот –
но не от Достоевски, не от мене,
те, Идиотите, са на… саморазплод!...
А Политиката им е „самотна майка“,
тя вече перманентно ги плоди:
тя ги закърмя – български да знаят,
а после нови Идиоти ще роди…
До зряла възраст кротичко бозаят,
след зряла възраст всеки е готов
да управлява майчица България,
уж с непомерна „Вяра, Мъдрост и Любов“…
Идиот! –
на френски казват му Глупака,
тук Майка му родила… Демократ –
със самочувствието на Юнака:
да командва Столица, Селце и Град!

Худ. Роман Кисьов

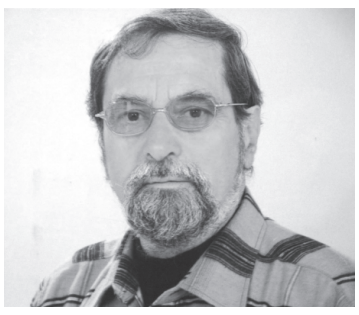
МОЯТ ЖИВОТ

Моят живот не е низ от победи –
той редува: падение, после – възход,
но останах си верен на „аз, буки, веди“
и съм верен на своя прабългарски род…
Моят живот мина в точни науки,
но примесени с лирика, музика, страст…
Не му дадох да тъне ни в сметки, ни в скука –
дълъг дневник му водих в реч мерена аз…

Моят живот не е низ от награди –
много нерадостни загуби имам назад:
Любовта на Живота пред входа на Ада
ме възпираше нежно:
Бъди жив, бъди млад!...
Моят живот не угасва безславно –
тя, искрицата творческа, не се гаси!…
И на стари години тя пак ще припламне:
без униние мъжко, без мъжки сълзи.
Моят живот кара ме да живея:
– Да обичаш до гроба, да пишеш до смърт,
има само едничка пред теб панацея –
да ме изживееш, но тука, а не отвъд.

ПОЕЗИЯТА – МОЕТО СПАСЕНИЕ

Бездънен мой резервоар на строфите:
Емоцио + Рацио! – разбирам оня философ
Декарт: той, гордият баща на философите,
реши, че Философията просто е Любов!
И че Сафо, онази първа поетеса –
най-двойнствената личност или Музата на древността,
е женският лиричен философ или Принцесата
на моето Емоцио, но и на Мисълта…
Поезийо, Поезийо – ти си Спасение! –
ти си великата метафора на Божия покров:
от гроб изтръгна ме ти, без съмнение,
с ръцете тънички на Тина, моята Любов…
Поезийо, Поезийо – Безсмъртниче:
ти вдъхна ми и скромност, за да не бъда горделив –
да ги обличам в мъдрост стиховете свои, че
те са единственият смисъл да съм още жив!

Янко Стефов

Златният часовник

Нашата улица на село беше едно сухо дере, от чиито брегове надничаха тръгнените плетища на околните дворове. Само напролет, когато падаха обилни дъждове, дерето се оживяваше и бълваше в Селската река бучаща и мътна вода. Щом веселите плясъци на гонещите се из локвите дъждовни струи секваха, наоколо се понасяше възбудената гълчава на хората, наизлезли след пороя. Възрастните се събираха край вратниците си, накачулени с аджамки и ямурлуци, намушили боси крака в дълбоки гумени цървули и, удивени от силата на водната стихия, припряно си разказваха все едни и същи случки за отдавнашни наводнения, за удавени хора и добитък; това всички знаеха с подробности, но винаги слушаха с интерес. И то се повтаряше след всеки дъжд, като някакъв обред.

Когато и последните ручейчета се отцедяха от дерето и в дъното му заиграваха слънчевите отблясъци от задържаната в дълбанките вода, а възрастните се залавяха с прекъснатата от дъжда работа, идваше нашият ред. Едно непреодолимо любопитство водеше нас, децата, по дирите на току-що отшумелия поток, които колкото повече слизаха към реката, толкова по-дълбоки ставаха. Запретнали до колене крачоли, ние се щурахме из каменистото дъно, осеяно с какво ли не, и търсехме... без да знаем какво точно, но винаги окрилени от една надежда, изпълнени до краен предел с вярата, че ще открием Нещо неоткривано досега.

Нашата улица вървеше стръмно край плетищата и малко преди реката се превръщаше в широка неравна поляна. Оттук стопанките нагребваха жълта пръст и с нея измазваха къщите си преди големите празници. Как само златееха под слънцето обновените стени, обрамчени с тънки линии от синка! Привечер поляната се огласяше от свирни и хора. Кавалът на Райко Ковача караше и звездите да заситнят ръченица, нежно и чувствено му пригласяха гъдулките на Ламадуша и Кумбелията, а даулът на Мъглата майсторски отмерваше ритъма, в който играчите се втурваха с полудели за радост сърца. Надпяваха се млади невести, замерваха се с мълниеносни погледи моми и ергени. Тук, на поляната, работливите хора захвърляха катадневната си умора, която реката с тихо шумолене отнасяше незнайно къде. А после влюбените се приютяваха под наведения плет на дядо Драгни, невидими дори за голямото любопитно око на луната, която бавно се възнасяше над смълчаното село.

Така биваше вечер, а през деня това място ставаше наше царство – на децата от махалата. Каталясали от лудешките

си игри, вкупом се тръшвахме върху зеления килим на поляната, за да си починем. И тогава започваше да се лее потокът на нашето въображение. Разказвахме си разни небивалици – чути или измислени от нас, за какво ли не. Веднъж моят приятел Гичо посочи жълтата купчинка край нас и загадъчно рече:

– Едно време оттук минал на кон Крали Марко. Срещнал турци и се сбил с тях. Надвил ги, ама си изгубил златния часовник. Търсил го, търсил го, но не го намерил, защото тогава тъдява имало много гъста гора. После часовникът потънал в земята и на това място пръстта станала златна.

– Дрън-дрън, врели-некипели! Кой ти каза тая измишльотина? – възрази Руси.

– Дядо ми каза. И ако искаш да знаеш, той никога не лъже! – защити се гневно Гичо.

– Да, бе! Златен часовник – по времето на Крали Марко! Сигурно е имал и радио... ха-ха-ха! – не мирясваше да го дразни Руси и се закикоти присмехулно.

Гичо се разплака от безсилен яд, защото не можа да измисли какво да му отговори и скочи да си ходи. Аз също си тръгнах, потънал дълбоко в собствените си мисли. Това, което чух от Гичо, ме порази. Повярвах му. Представих си златния часовник на Крали Марко като стария будилник, който оглушително тракаше от полицата над кревата на дядо. В оная години едва ли можех да си представя по-голямо богатство от един златен часовник.

С непреодолимо детско любопитство и с наченки на бъдещо мъжко упорство сговорихме се с Гичо още на другия ден да започнем да копаем жълтата купчина и да намерим кралимарковия часовник. Но случи се така, че майките ни видяха как пилеем скъпоценната за тях жълта пръст и... И после дълго ляхме горчиви сълзи над първата си несбъдната мечта, като се държахме за насинените си дупета.

Помня добре нашата улица от детските ми години. Наскоро минах по нея, но не можах да я позная. И досега се питам кой повече се е променил – тя или аз. Просто не искам да вярвам на очите си. Друга е вече нашата улица, друга. И само златният часовник, който все така безшумно бие в гърдите ѝ, напомня за нея. Дълго вървях по завинаги пресъхналите следи на потока, напразно надничах през мрежените огради да дочуя глъчка от комшиите. Слязох в ниското и потърсих жълтата купчинка. От нея бе останало само едно белезникаво петно, подобно на потъмнял от времето циферблат. Стоях с наведена глава на това място и се мъчех да усетя ударите на златния часовник, а от очите ми неудържимо закапаха недоизплакани от детството сълзи.

Магьосница

Иван Д. Христов

Да знаеш, че човешкото око е ненаситно, все към чуждото гледа и богатство търси, но докато го намери и животът му си е отишъл.

Най-хубавата житна нива на времето в село имаше дядо Стоян. В местността „Лъката“ и други нашенци имаха ниви, но неговата раждаше най-едро жито, защото всяка година я тореше с овча тор.

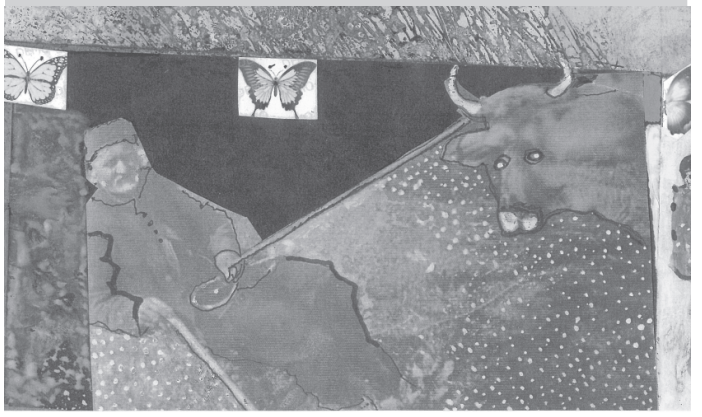
Есенно време дядо Стоян избираше слънчев ден за сеитба. Щом изореше с воловете нивата си, прясната угар замирисваше на топла пръст. От браздите се издигаше пара, сякаш земята дишаше със своите гърди и тръпнеше нетърпеливо да приеме житното семе и го върне стократно на стопанина по жътва.

Радост изпълваше селската му душа, макар че едрата му снага тръпнеше от отмала.

Засятата ръж напролет избуяваше и подминаваше човешки ръст. Вятърът залюляваше натежалите житни класове като морски талази.

Комшиите не му завиждаха, ама Ленка, която живееше сама на края на селото, се пукаше от завист. Тя беше висока, слаба жена, с котешки очи, от които проблясваха зелени пламъчета щом се ядосаше. Всички я избягваха и се страхуваха от нея да не им направи някоя магия, защото в село се шушукаше, че е магьосница.

Разправяха, че през нощта срещу Гергьовден всяка година, Ленка отива на някоя чужда нива, съблича се гола и обикаля нивата. Изрича някакви нейни си заклинания и „превзема“ житото ѝ. Свети Георги като я виждал гола си казвал: „Гола я, да ѝ сторя добро – като няма какво да облече, да има поне какво да яде“.

Добре, ама веднъж дядо Стоян реши да си пази нивата през нощта срещу празника и осъмне на нея. По едно време тъкмо пропяха първи петли и той забеляза, че отдолу се задава Ленка. Позна я в тъмното по походката, защото леко накуцваше. Скри се дядо Стоян в къпините около нивата и оттам я наблюдаваше какво ще прави.

Ленка навлезе в изкласилата ръж и се съблече чисто гола. Яхна остена и побягна в галоп около нивата като заклела. Преметна я през гърба си и я занарежда: „Тука сламата, в моя хамбар житото“.

След третата обиколка счупи остена на две половини, сложи ги на кръст в нивата и занарежда: „Тука дявол да жъне, у нас ангел хляб да яде и на нас да даде“.

Откъсна няколко едри класове жито, за да ги хвърли в нейната нива. Пресъсти се и рече:

– Свети Георги, знаеш защо съм дошла?

– Не знам! – с преправен глас и отвърна дядо Стоян, скрит в къпините.

Ленка потрепера от страх и се заоглежда наоколо. Никой не се вижда, само месечината преваляше вече гористата чука и сякаш се присмиваше на голата в ръжта жена. От изток се показа и зорницата. Вечерна хладина ороси избуялата трева по синора.

Ленка отново завика сред житната нива: „Свети Георги, направи така че житото в моята нива да наедрее като това“.

След това затича пак гола да обиколи три пъти голямата нива. Изчака дядо Стоян да стигне до другия край на нивата Ленка, скочи и грабна дрехите ѝ. Притаи се отново в къпините.

Обиколи Ленка три пъти ръжта и се върна да се облече. Ама какво да види? – дрехите ѝ ги няма. Повъртя се малко, заоглежда се наоколо и побягна към близкото дере. Начупи върбови клонки, за да прикрие голотата си. Побърза да се прибере в притихналото село, докато хората още спят.

Прибра се и дядо Стоян по съмнало в село. Подаде снопа с дрехите на жена си и рече:

– Петро, занеси тия дрехи на магьосницата, че може да няма какво да облече.

– Какво да ѝ кажа? – попита го Петра.

– Речи ѝ само: „Стоян ми ги даде, на него пък Свети Георги му ги е дал…“

От този ден, прибралата се гола в къщи Ленка приключи с магиите. Тази случка с времето заглъхна, като че ли не е било. Остана само приказката, че който се лакоми за чуждото – губи и това, което има.

съюзен живот

На 14.10. в клуб „Мон Парнас“ на СБП в София се състоя представяне на новата стихосбирка на бургаската поетеса Елка Василева-Ебори „СИРОМАШКО ЛЯТО ЗА ДУШАТА“, издание, реализирано с финансовата помощ на Министерството на културата. Водещ на премиерата беше издателката на книгата Ана Боянова. За различни аспекти на поетичния свят на Елка Василева говориха Лалка Павлова и Надя Попова. Поетесата изнесе авторски рецитал по стихове от новата си книга и раздаде автографи.

На 15.10. в клуб „Мон Парнас“ на СБП Продрум Димов представи новоизлязлата си книга „Попътни музи“ с портретни статии, рецензии, отзиви и интервюта за и с Боян Ангелов (изд. „Българска книжница“). Ето и фрагмент от предговора: „В това малко по обем издание нямам намерение да предлагам някакъв изискан и задълбочен литературно-критически очерк, нито пък фактологична и богата биография, каквато авторът безспорно заслужава. Просто в рамките на десетина рецензии върху негови поетични и публицистични документално-изследователски произведения, две актуални и дълбоко

съдържателни интервюта, съчетани с хроникално-мемоарни материали, съм се опитал да разкрия съществени щрихи, които характеризират портрета му на талантлив творец, широко скроен човек и всеотдаен обществено-политически деец.“

За Продрум Димов и новата му литературнокритическа творба обстойно говори неговият издател Трендафил Василев. По време на премиерата със свои изказвания се включиха Евгений Бели, Венко Евтимов, Благовеста Касабова и Лалка Павлова.

Тодор Костадинов е носителят на Националната литературна награда за проза „Георги Караславов“ – 2026

На 16 октомври 2026 г. гражданите на Първомай и гости от литературните среди се поклониха пред паметника на Георги Караславов. Посетиха и разгледаха експозицията в къщата музей на големия писател, докосвайки се до Караславовото време и атмосфера. Присъстваха Боян Ангелов – председател на СБП, Николай Шопов – член на Управителния съвет на СБП, писателят Тодор Костадинов, Добрин Финиотис – член на СБП.

От 18 часа във фоайето на читалището се проведе церемонията по връчване на Националната литературна награда за проза „Георги Караславов“ – 2026. Председателят на СБП Боян Ангелов обяви името на носителя на НЛН „Георги Караславов“ – Тодор Костадинов. Призът се присъжда за книгите „Ничия. Трите начина на Мариана“, „Разкази против забрава“, „Анти-некролози 2“ и за цялостно белетристично творчество. Наградата връчи Радослава Ставрева – заместник-кмет на община Първомай. Носителят бе удостоен и със Знак на града и Диплом. От името на читалищните деятели Специалната награда „Муза“ за проза и Диплом връчи Ана Сиракова – председател на Образцово „НЧ Св. Св. Кирил и Методий -1894 г.“ – гр. Първомай.

Творческа вечер в Дом „Дора Габе“

На 21.10. в литературния салон на Дом „Дора Габе“ се състоя творческа вечер, посветена на поетите Ахмет Емин Атасой и Виктор Мелник. Събитието беше открито от Добрин Добрев-Финиотис, който припомни историята на пространството и отбеляза множеството издадени книги и посещения на ученици и граждани през годините.

В събитието взеха участие литературният критик Анжела Димчева и поетът Димитър Милов. По време на вечерта бяха представени най-новата стихосбирка на Ахмет Емин Атасой, озаглавена „Продължавам да съм жив“, издадена от „Български писател“, и „Живот на кръстопът“ („Життя на перехрестъ“), преведена на украински от Виктор Мелник и издадена във Виница, Украйна.

Ахмет Атасой е двуезичен автор, който пише на български и турски език, с над 40 издадени книги на двата езика и множество съставени антологии. Анжела Димчева отбеляза приноса му в превода на българска поезия на турски език и определи дейността му като мост между културите на двете държави.

Димитър Милов представи творчеството на Атасой, определяйки го като явление в съвременната българска поезия. По думите му стихосбирката „Продължавам да съм жив“ е изключителна по своето съдържание и композиция, изградена с прецизност и самовзискателност.

В рамките на събитието беше представен и украинския поет и преводач Виктор Мелник, който редовно гостува в България. Мелник е активен преводач на българска поезия на украински език, като през последните години е превел и издал в Украйна редица книги на български автори, сред които Любомир Левчев, Валери Петров и Ивайло Балабанов. По време на вечерта бяха представени и преводите на поезия, осъществени от Бойка Драгомирецкая.

Събитието завърши с литературно четене на стихотворенията на двамата автори.

Юбилейна творческа среща с писателката Мина Карагьозова

На 12 октомври 2026 г. в зала 2 на Регионална библиотека „Захарий Княжески“ се състоя юбилейна творческа вечер с писателката Мина Карагьозова, която събра почитатели на литературата в Стара Загора. В рамките на събитието присъстващите имаха възможност да се запознаят с творческия път на авторката, да чуят нейни произведения и да се включат в литературна среща, посветена на писането и словото.

Мина Карагьозова е родена в Хасково. Завършва Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ със специалности „Руска филология“ и „Английски език и литература“. Дългогодишен преподавател, тя е член на Съюза на българските писатели и на още две международни литературни организации. Носител е на множество награди. Регионална библиотека „Захарий Княжески“ благодари на Мина Карагьозова за срещата и за дарените книги, които ще обогатят фонда на институцията.

С кого сте вие, майстори на културата?!

Акад. Иван Гранитски

От стр. 1

2.

Нека сега насочим вниманието на интелигентните читатели към някои факти за периодичните опити за покушения срещу националната идентичност и срещу ярки творци от новата българска литература (от Освобождението до наши дни). Преди всичко ще отбележим, че връх на цинизма е аналфабетните либералстващи кокотки да нарекат своята асоциация „Памет за утре“. Всъщност и демагогски манипулативното им писмо до Министерството на културата, както и цялата им почти 35-годишна отродителска дейност, има за главна цел да зачеркне историческата памет на нацията, да я манипулира в удобен за тях вид, да обругае и да омаже с пошлите си ламентации знакови имена на българската литература.

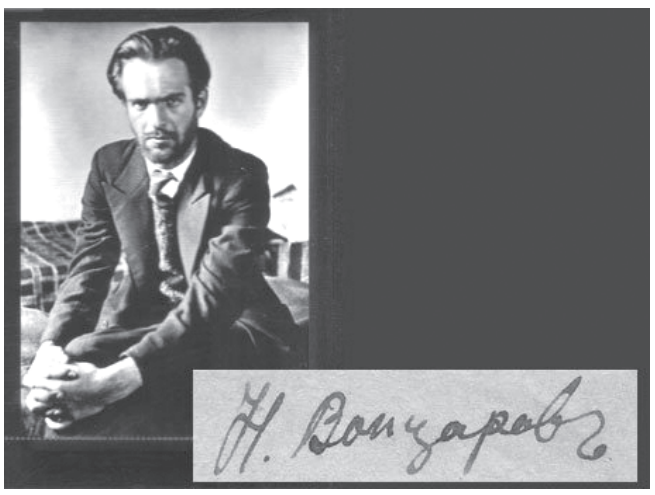
Чунким ние не помним как още в началото на 90-те години на миналия век бяха отправени обвинения от пишман-университетски преподаватели, че публицистиката на Христо Ботев била неразбираема за студентите, че „Под игото“ и други творби на Иван Вазов, били пълни с архаични изрази и трябвало за учениците и студентите да се подготвят специални речници. Върхът на моралното свинство тук бе „преводът“ на шльокавица на романа „Под игото“. А не помним ли и велзевулските аргументи, с които в продължение на няколко десетилетия постепенно от учебните програми по литература бяха изхвърлени важни творби на автори като Христо Ботев, Иван Вазов, Любен Каравелов, Захарий Стоянов, Пенчо Славейков, Пейо Яворов, Христо Смирненски, Гео Милев, Йордан Йовков… и стигаме до Никола Вапцаров.

Безсмислено е да спорим с квазиаргументацията на авторите на писмото до Министерството на културата. Всеки непредубеден човек ще разбере, че това е част от продължителна и добре обмислена стратегия, която новите еничари, зашеметени от звонка на монетите и шумоленето на банкнотите, отпускани щедро от подривните чуждестранни НПО-та, водят като истинска война срещу националната историческа памет. Ето защо те не се свенят да извършват методична цинична подмяна на водещите ценности и принципи и на творчеството, и на живота на споменатите ярки български писатели. Небулозата на отродителската стихия като зловеща метастаза е пропълзяла в няколко университета и ние не можем да не си припомним знаменателната фраза на Шекспировия герой Полоний: „Лудост, лудост, но има система“. Това е системата на налаганата брутално глобалистична философия, която дава своите отровни плодове не само в Европа, но уви, и в България.

Пределно ясно е, че глобализмът е новият тоталитаризъм. В основата му е заложено нихилистичното отношение към отделните национални култури. Слугите на княза на Злото следват техните сатанински цели, използвайки неолиберализма и постмодернизма като прикритие, като юродива маска на бездарието, което е истинският фашизъм (ако си спомним стихотворението на Любомир Левчев). Либералстващите мушмороци непрекъснато дрънкат за толерантност и от устите им не слиза спрягането на думата демокрация, но в същото време с дивашка настървеност се нахвърлят срещу мнението на другояче мислещите. Извращаването на демокрацията преминава през педофилокрация и безсрамни сатанински практики…

3.

В новите словоблудства на споменатите литературстващи мушмороци се прави открит опит да се криминализира периода на антифашистката съпротива в България. Нямало уж фашизъм, но невинните ястребинчета били убити от безотговорни елементи. Нямало отрязани партизански глави, за които са плащани по 50 000 лева на глава, нямало изгорени къщи, а Вапцаров бил законно и справедливо осъден, защото се борел срещу легитимната тогава власт. Вапцаров е осъден по Закона за защита на държавата, най-мракобесният и варварски закон, действащ някога в България от Освобождението насам. Поетът избира моралната съпротива и борбата срещу властта, обслужваща човеконенавистна философия.

САЩ, Великобритания, Франция, Съветският съюз и други страни водят съдбовна антифашистка борба срещу кафявата чума. А в началото на нашия век в България се намират хора, които твърдят, че антифашистите у нас били легитимно осъдени. Те били, и особено Никола Вапцаров, терористи, агенти на Москва, палачи на Сталин и други глупотевини. Ами тогава да се върнем към поборниците за национално освобождение? Христо Ботев е терорист, според квазилогиката на шушумигите, защото е похитил кораб. Слязъл е с чета на българския бряг и е водил борба срещу легитимното османско правителство. Васил Левски, разбира се, също е законно и справедливо обесен, защото е подривал спокойствието на османската империя и рахатлъка на султана. И Яворов не е останал по-далеч, и той е извършвал терористични нападения с македонските чети в Тракия и Македония…

А какво да кажем за Гео Милев? Той изглежда справедливо и хуманно е бил удушен с тел в една казарма, не само защото написал поемата „Септември“ и огнената си публицистика в списание „Пламък“, но и понеже разкрил пред група депутати от парламента на Великобритания зверствата и насилията, извършени от легитимната и човеколюбива власт в България след потушаването на Септемврийското въстание. И Христо Ясенов, и Сергей Румянцев, и Йосиф Хербст, и още няколко хиляди интелектуалци, лекари, учители и пр., справедливо били удушени и изчезнали в общи гробове, които днес никой не знай.

За да напишеш такова злостно, пошло и невярно от гледна точка на историческите факти, писмо, очевидно трябва да си претърпял лоботомия на мозъка или съвсем да нямаш сърце. Ами не се ли сетиха тези рожби ехиднини, които гледат сламката в окото на брата си, а пък гредата в своето око не усещат, че по времето, когато Вапцаров извършва своята саможертва, най-светлите интелектуални умове на Европа, и на света застават на страната на антифашистите. Припомняме само няколко имена: Пол Елюар и Жан Пол Сартр, Мигел Ернандес и Луи Арагон, Андре Малро и Антонио Мачадо, Бертолт Брехт и Рафаел Алберти, Юлиус Фучик и Егон Ервин Киш, Хемингуей и Джордж Оруел, Федерико Гарсия Лорка и др.…

А защо не напишат писмо либералстващите цанцугери и до правителствата на САЩ, Франция, Великобритания с предложение да отменят литературните награди на името на споменатите световни писатели?

Но защо споменаваме факти, известни вече и на децата от предучилищна възраст? Защото сме убедени, че трябва на злото, на манипулацията, на подмяната и фалшификацията на естетическата йерархия на ценностите, да се реагира твърдо и безкомпромисно. Освен всичко друго нека кажем за любознателните читатели, че немалка част от дечицата на бившата соцноменклатура веднага след 10 ноември 1989 година извършиха неописуеми салтоморталета и прескамбичквания, за да преминат от онази ясла към яслата на споменатите НПО-та. Част от многоглаголстващите сега новодемократи, които всъщност са обикновени тарикати, преди промените се подвизаваха като знаменити лизоблюдци на тогавашния режим, получаваха контрактации, десетилетия наред живееха назначени на синекурни длъжности. И на другия ден след промените захвърлиха партийните си билети по най-безсрамен начин и се притътрузиха към новосъздадената партия СДС, малко по-късно, когато тя се разцепи и разпадна, припълзяха в редиците на царистите, а още по-късно смениха по две-три различни партии, биейки се в гърдите като първи защитници на общоевропейските ценности.

4.

Глутницата псевдопостмодернистични хиени няма да се откаже от скверните си периодични опити за подриване на националната идентичност, за поругаване на Отечествената чест и достойнство, атакувайки върхови имена от българската литература и култура, които освен ярък талант, притежават и социален гръбнак. С тези пошли и оскверителни опити те проверяват дали е отслабена имунната защитна сила на българското общество. Затова и реакцията на милеещите за Отечествените ценности борци е не само крайно навременна, но и задължителна. Трябва ли да припомняме един от законите на великия гръцки мъдрец Солон, който казва, че във времена, в които Отечеството е в опасност, не може да има въздържали се. Трябва всеки достоен атинянин да заеме своята категорична позиция.

Днес българското Отечество отново е изправено пред съдбовен избор – или ще защитим творци като Никола Вапцаров от скверни посегателства, или ще потънем в бездната на безпаметството, отцеругателството и майкопродавството. Защитата на Вапцаров, на неговата героична саможертва е защита на нашата съвест, чест и дълг пред нашите предци. Това е и защита на вярата, а срещу вярата, както казва поета:

„…бронебойни патрони за нея
няма открити!
Няма открити!“.

„И след

Велислава Дърева

1.

Сбъдна се пророчеството на Поета!

Надойдоха червеите на реванша, на културното варварство, на агресивното, овластено бездарие.

На фашизма.

Бездарието е фашизъм.

Фашизмът е престъпление.

36 години политическите потомци и апологети на фашизма затлачват обществения хоризонт с „отровната си плесен“ и току оповръщат името на Поета, неговата гибел и неговата безсмъртност. И, строени като наказателен взвод в тунела на Гарнизонното стрелбище стрелят, стрелят, стрелят… И го разстрелват, разстрелват, разстрелват… Пак и пак, и пак… С наслада и упоение. Стръвно. И яростно. Колко пъти? За кой път?

Нямат насищане.

Един безкраен разстрел.

И безкраен реванш.

Отмъщение на нищожествата.

2

През август фашизоидите се възпалиха, обостри се тяхното обсесивно-компулсивно разстройство или както и да се нарича по научному, ала както и да се нарича, те си пребивават в състояние на хронично разстройство. Душевно и всякак. Крехка психика, деликатна, к'во да се прави.

И ето, към Гарнизонното стрелбище бодро марширува наказателното взводче на Асоциация „Памет за утре“ (АПУ). Предводител – Даниела Беличовска, д-р по филология от Института по литература при БАН и преподавател във Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“. АПУ обединява сдруженията „Освобождение“ и „Историческа памет“ (на споменатата г-жа, която нарича Народния съд „българското клане“); Съюз „Истина“ и Съюз на репресираните от комунизма – „Памет“. Има си взводчето основно занимание, главно и единствено – „изобличава престъпния комунистически режим 1944-1989“ и „защитава жертвите на комунизма“. А-ха. „Жертвите“ на комунизма срещу Вапцаров. „Жертвите“, които убиха Вапцаров срещу Вапцаров.

Шедьовър на цинизма.

И защо?

Ами защото Министерството на културата обяви, че през 2026 г. за първи път ще връчи наградата „Никола Вапцаров“ за поезия. На 31 март 2023 г. в бр. 29 на ДВ е публикувана и Наредбата за учредяване на наградата (премиер Гълъб Донев, министър на културата Найден Тодоров). Със същата Наредба е учредена и наградата „Христо Ботев“ за поезия и/или публицистика.

Протести? Няма протести.

Нима будната демократична общественост спеше?

Не, не спеше тя! Хич даже!

На 2 април 2023 г. приждаха поредните избори за поредния не-знам-кой-номер-парламент, предстояха сглобки, некоалиции, правителство „Денков-Габ-

разстрела – червеи“. Но жив е той, не умира Вапцаров

риел“ без Габриел, но пък с Тагаренко, възход на г-н Магнитски (де го тоз Феномен?) и – разбира се – фамозната „домова книга“ и изкорубването на Конституцията – деяние, което сглобката аплодира бурно и наречe „най-голямата стъпка на страната ни към това да е европейска, демократична и правова държава“. И – разбира се – касапското разчленяване на Паметника на съветската армия и сатанинската тортичка – престъпление, с което България стана още по-европейска и по-демократична…

Какъв ти тук Вапцаров!

Минаха три години и будната съвест списа писъмце до Министерството на културата.

3.

Някои постулати от писъмцето на АПУ:

„Държавната награда не е литературна рецензия“. Така си е. Особено ако рецензията е на оня тучен „критик“, дето решава кой ден е добър за българската демокрация и кой лош; или пък на оня всичколог, дето точи мазен гласец по телевизорите; да не говорим за оня глиган, придобил позорна слава покрай разтерзаването на Вапцаров.

„Смъртната присъда не заличава политическия избор“. Вярно, не го заличава. Потвърждава го. И го обезсмъртява. Особено ако присъдата е на един фашистки съд по фашисткия ЗЗД.

„Паметта не е пропаганден реквизит“. Не е. Но за тях е. И не само реквизит, а обект за подмяна, изчегъртване и преформатиране. Само така българските дечица ще придобият „правилна“ историческа памет, та утре като ги попитат кой е тоя Вапцаров, ще рекат „комунист, терорист, слуга на Кремъл“ и прочее правилности.

„Талантът не е индулгенция“. Обаче бездарието е. И не само индулгенция. То е оръжие, предимство, достойнство, слава, власт, влияние, изобщо – висша ценност.

„Културата не е индулгенция“. Обаче безкултурието е. Тяхното. Този безспорен факт не подлежи на доказателства. Това е аксиома. Аксиомата на бездуховното и безпаметно тресавище. На „отровната плесен“, която мори, разяжда и развращава обществото и човека.

„Вапцаров не е бил само поет“. Какво значи „само“ поет? И Ботев не е „само“ поет. И Яворов не е „само“ поет. И Гео Милев не е „само“ поет. И Сергей Румянцев, Христо Ясенов, Атанас Манчев, Иван Нивянин, Цветан Спасов, Васил Воденичарски, Кирил Маджаров, Христо Кърпачев, Христо Козлев не са „само“ поети. И Федерико Гарсия Лорка не е „само“ поет. И Виктор Хара не е „само“ поет. И Луи Арагон, Пол Елюар, Жан-Пол Сартр, Мигел Ернандес, Антонио Мачадо, Рафаел Алберти, Бертолт Брехт не са „само“ поети. Да изреждам ли писателите, художниците, скулпторите, режисьорите, музикантите? А журналистите? А Йосиф Хербст, Юлиус Фучик, Егон Ервин Киш, Карл фон Осиецки? Колцина от днешните корифеи на подлостта знаят тези имена?

И главно – Вапцаров е виновен, защото вместо да реди стиховце *„с абстрактни социални симпатии“*, взел, че участвал в *„незаконна въоръжена политическа структура“*.

Ето го излюбленият рефрен – фашисткият режим е законен, антифашистката съпротива е незаконна и престъпна. Да, когато фашизмът пише законите. Когато фашизмът е самият закон. Когато Високата порта пише законите, а султанът е самият закон, Ботев и Левски, всички наши апостоли и революционери са престъпници, терористи и убийци.

Според наказателното взводче наградата „Никола Вапцаров“ е: *„държавно производство на митология“, „налагане на официален култ“;„възстановяване на символна традиция, възникнала при режима на НРБ“;* и най-сетне – наградата превръща *„в държавен символ, морален патрон и пример… личност, чиято политическа дейност продължава основателно да разделя обществото“.*

Изобщо – Вапцаров е крайно неподходящ и трайно непригоден да бъде *„национален патрон на българската поезия“* заради *„историческата натовареност на избраното име“;„комунистическата принадлежност, военната комисия, нелегалната структура, оръжието и последвалата десетилетна държавна митологизация на неговия образ“*.

Ако антифашизмът е неморален и недостоен, кой е „държавният патрон и символ“ на морала и достойнството? Фашизмът. Ако антифашизмът разделя обществото, какво го обединява? Фашизмът.

Така излиза. Така е днес. Две са главните евроатлантически ценности – „отровната плесен“ на фашизма и патологичната русофобия. Отгледани, обгрижени, коландрисани, финансирани, въоръжавани. Трябва да сме „в крак с времето“, нали. Трябва да сме „от правилната страна на историята“, нали. Днес.

Както и вчера.

А как е било вчера? Същото.

„Фашизмът е последната уж спасителна идеология на агонизиращата днес Европа. Европа, поклонница на „демокрацията“, в ужаса на своето отчаяние, пред прага на гибелта си снема маската на „демокрацията“ и оголва истинския си лик – фашизма… Това е реакция, това е фашизъм – един исторически абсурд… една конспирация против човечеството“. Тези думи са на Гео Милев. Написал ги е в сп. „Пламък“ през 1924 г. Как да не го утрепеш?!

4.

Какво иска наказателното взводче?

Иска „процедурата да бъде незабавно отложена“.

Иска *„Министерството на културата да представи пълна обществена и историческа обосновка за избора на Никола Вапцаров като патрон на държавна награда“.*

Иска доказателства. За какво? Че Вапцаров е достоен. И пита *„По какви критерии именно е избран Никола Вапцаров?“.*

Иска – запомнете това изречение! – *„обществено обсъждане, в което наред с литературоведи и творчески съюзи да участват историци на комунизма, представители на Държавна агенция „Архиви“, организации на пострадалите от тоталитарните режими и независими граждански сдружения“.*

А какво не иска?

Не иска наградата за поезия да носи името на Вапцаров.

Не иска Вапцаров. Изобщо.

Взводчето и неговите вдъхновители и ментори, които обитават академични коридори, властови кулоари и олигархични будоари, не искат никакво обществено обсъждане. Искат обществено осъждане. И на Вапцаров, и на антифашистката Съпротива. Обществен съд. Публично унижение. Поругание. И линч. Това искат.

Защо?

Защо 36 години тия хиени кръжат около разстреляния Поет?

5.

Знам дума по дума репертоара на тези шпицкомандаджии. Знам какво ще кажат, напишат, изсъскат, изграчат, изхрачат стипендиантите на НПО, разните келбечевки и палангурци, папийонки и личевки, инджевци и дайновци, сашойордановци и марингеоргиевци, димита, пепита, пасита, глишевци, укронацистки

поклонници и русофоби всякакви.

36 години тая банда хонорувани подлеци, иждивенци и измекяри повтарят припадничаво, в патологичен захлас, до умопомрачение едно и също, едно и също, едно и също: че в България е нямало фашизъм, ако пък случайно е имало, то това е едно миличко, добричко, ласкаво фашизъмче, едно агънце-багънце, един домашен любимец на демокрацията.

Но щом няма фашизъм, няма и антифашисти, ако пък случайно има, това е шайка престъпни типове, терористи, негодници, безродници, изменници, лумпени, простофили, тъпунгери, безграмотни, мародери, утайка, сган цървули и каскети, уроди, национални предатели, които заслужено, справедливо и в името на демокрацията трябва да бъдат разстреляни, избесени, посечени, обезглавени, изгорени живи, да бъдат отречени и обречени на забвение, да бъдат захвърлени по овразите, трънаците и канавките на историята.

Никола Вапцаров е специален обект на разтерзание, ненавист и нетърпимост.

6.

Част от репертоара на „отровната плесен“: „Агент на Кремъл“; „терорист и държавен изменник“, „служил на Сталин срещу куфари с пари“; „пияница и национален предател“; „никой не го е инквизирал“; „предал другарите си за шише ракия“; „пропаганден просъветски поет”; „фанатик, готов да взривява живи хора за хатъра на Сталин”; „има две прилични стихотворения“; „автор но пропагандна, просташко-плакатно поръчкова поезия“; „лозунгаджия“; „един Антихрист“; „ако не беше справедливо и напълно законно осъден от легитимен български съд щеше да е един от най-жестоките палачи на народа си”; „измислен герой”; „спорен поет”; „спорен символ”; „разделя обществото“; „порочен пример за младите”; „поет-касапин на заплата при държавакасапин“; „герой и гений по поръчка“; „какво като е талантлив, и Адолф е бил талантлив художник“; „образът му се крепи на лъжата“; „писал на стълбица като Маяковски и съветизирал стихосложението“; „неумело държащият пистолета Вапцаров, куриер на долари и драхми и посрещач на подводничари“; „имал криви крака, патешка походка и се клатушкал“; „започнал да оплешивява“; „имал нежна кожа, тънко вратле, раменете свлечени, хлътнал гръден кош”; „слаб физически и психически“; „изневерявал на жена си“; „тя му изневерявала с офицери“…

Това е Матрицата.

Матрицата на реабилитацията на фашисткия режим. На терора срещу българските антифашисти. На неонацисткия реванш и погром над Съпротивата.

Матрицата превърна инквизиторите и палачите в невинни жертви на комунизма, и ги превъзнася като национални герои, и ги почита, и ги възхвалява, и ги възнаграждава с умилително преклонение, и ги канонизира като наши небесни закрилници, свети и безсмъртни.

Матрицата разтерзава и обругава, съди и разстрелва Никола Вапцаров.

Матрицата легитимира и аплодира неонацистките шествия и маршове с факли, барабани и черни знамена, и зловещия крясък „Зиг Хайл!“, и припевът „Зиги-заги ой-ой-ой, Адолф Хитлер наш герой!“, и дивашкия възторг около онази отрязана ръка с автомат „Шпагин“, и ядачите на торти, които със садистична наслада преживяват колективен оргазъм от поруганието на историята, истината и паметта.

Матрицата произведе в небивали мащаби страховита агресия, омраза и злоба, деградация, дехуманизация и цинизъм, невежество и фашизъм. И днес обществото стои стъписано пред звършината на пловдивския Младежки хълм, който всъщност се казва Джендем тепе.

Така Матрицата моделира поколения-плячка. Под благия поглед на „Европа” и на „цивилизования” Запад.

7.

Ако някой още не е разбрал, ако не се е досетил – точно така ще изглежда едно „обществено“ обсъждане за наградата „Никола Вапцаров“. По „законите“ на Матрицата. На „отровната плесен“.

Хоноруваните подлеци, иждивенци и измекяри, тез агънца-багънца, тез непорочни момини сълзи искат реванш, мъст, отмъщение.

Те съдят Вапцаров. Играят си на съдии. Избрали са своята роля – ролята на фашисткия съд. Прилича им.

Те органически не понасят Вапцаров. Дълбинно. Не понасят неговия гений, неговия кураж, неговите идеи, неговите идеали (идеал – каква странна дума!), неговата личност, неговата съпротива срещу тиранията, неговия свободен дух, неговия живот и неговата безсмъртност. Този кръст е непосилен за тях. Затова издевателстват над Поета, прекрояват историята и пренаписват учебниците.

Те воюват с Вапцаров. Защото неговата гибел и гибелта на още хиляди антифашисти е доказателство, че фашизмът в България не е фикция, не е пропаганда, родена в някой възпален мозък. Вапцаров е техният изобличител.

Воюват с „престъпния комунистически режим“. Воюват днес. А вчера храбро трепереха под юргана, гушнати до своите сополиви любовници, разправяха вицове под душа, и се мазнеха, и доносничеха, и списваха възторжени оди за Вапцаров, и възпяваха подобострастно същия „престъпен комунистически режим“, и го обслужваха, и се нагаждаха в диплите на режима, а сега изобразяват активни борци срещу комунизма. И мърсят Поета с вулгарните си писания, и го наричат „сатрап, палач и морален урод“.

Това е толкова перверзно. И толкова познато.

Поетът е безсмъртен. Но подлеците са вечни.

Кръстът и диханието на Снежана Галчева

(за книгата ѝ „Дихание, разпънато на кръст“)

Златимир Коларов

Диханието на Снежана Галчева ме провокира да потърся в стиховете ѝ кръста, който го разпъва, духовната Голгота, на която диханието спира, за да се възроди в небитието като Дух, полет, вечност, светлина... Търсенето на кръста ме върна няколко години назад към последния абзац на рецензията, която написах за стихосбирката на поетесата „Когато думите не стигат“, Изд. Мултипринт, 2020 г.:

„Цикълът и книгата завършват с „И всичко започва като свято начало!“ – потвърждение, без да е пряко споменато, на принципа, че „всеки край е начало“ – на нещо ново, на нещо друго… Какво ще бъде то – ще го намерим, убеден съм, в следващата книга на Снежана Галчева, „плод на интелектуална и емоционална зрелост, вдъхновена от жаждата за красота и взаимност“, както отбелязва в предговора поетът Димитър Христов. Така, към търсенето на кръста и Голгота в следващата книга на Снежана Галчева, както написах тогава, се прибави и търсенето на онова „нещо ново и нещо друго“, за което споменах преди години. И го открих в КРЪСТА, намирам го в началото на стихосбирката: „В мен диша разярен и мрачен светът,/Пресичат се друмища и огнени клади.“ („На кръст разпънато дихание“). Огнени слова, наситени с ярост, провокирани от болката заради мечтите, които изгарят на звездните барикади от „онези, които със властта си,/погазиха законите вековни“ – честна, искрена, хуманна, изстрадана позиция, отричаща и заклеймяваща алчността и бруталността на онези, които „…всичко продават, купуват – / готови с всеки да влязат в играта“ от същото стихотворение.

И в безскрупулността им виждам Земята като ГОЛГОТА – „Земята се измества от оста си,/натежала от мислите оловни…“ и цикълът се връща към онези, за които „животът нищо не струва“ – моя лична, болезнена, дългогодишна тема за насилието, агресията, убийството, войната... Затова отделям повече внимание на това първо програмно стихотворение на книгата. И в него виждам НОВОТО НЕЩО, за което писах по-горе в рецензията – изкристализирала социална позиция, непримиримост, болка от световната несправедливост: „От душата ѝ се изтръгва вопъл,/отекнал като ехо на стенание/и дочувам плача ѝ като грохот –/на кръст разпънато дихание.“ („На кръст разпънато дихание“).

След това ударно начало следват тридесет и осем стихотворения, без цитираното стихотворение, подредени в четири раздела „Разпънато дихание“ – дванайсет, „На слънцето лъчите улових“ – осем, „Ароматът на сезоните“ – единайсет и „Отпечатък във времето скрит“ – осем стихотворения, предговорът е на Калина Томова.

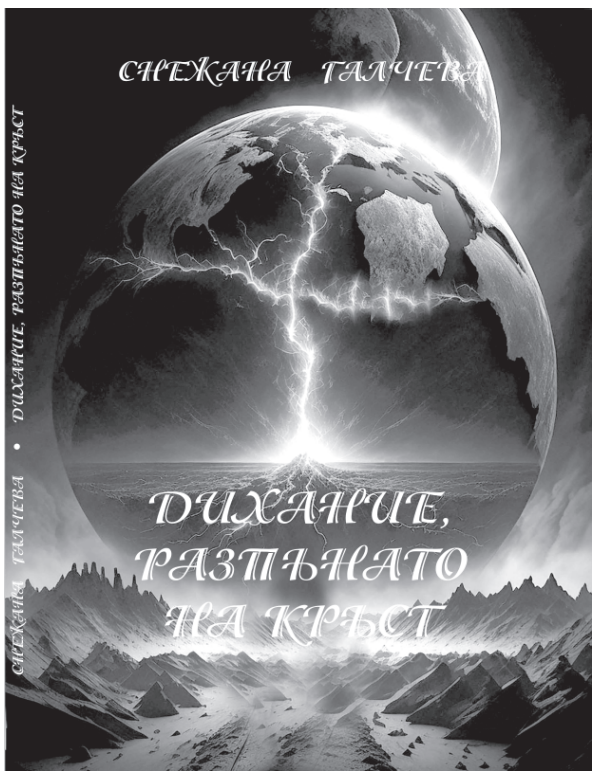
Цикълът „РАЗПЪНАТО ДИХАНИЕ“ започва с цитираното стихотворение. Продължавам по емоционалната ос на поетичното повествование – молба, вопъл, зов към Бога духът на Човека да се съхрани, животът да пребъде чрез жената: „Съхрани, Господи,/на човека мечтите,/които го спасяват в тъмните нощи,/въздигат духа му и озаряват/смисъла на/дните“. И: „Съхрани, Господи, жената –/онази вечната Мария…“ („Съхрани, Господи…“).

С философски наситено и нагнетено поетично чувство поетесата докосва изначални, вълнуващи Духа въпроси от сътворението на света до днес – „Божествената мъдрост“, „…смисъла на вечната промяна“, звездата, която „във вселената се ражда“ („Съзидание“), „Потънах в тишината на мига –/отрязък от вселенското ни време…“, „…и всеки път като Възкръсване/духът триумфира над плътта“ („Миг“), „Всичко около нас е кръговрат/и животът ни е затворен в цикъл,/човешките безумия не могат/да го спрат –/висша промисъл е неговият смисъл“ („Смисълът на живота“)…

И другата паралелна линия в този цикъл – преклонение пред природата, пред необятността, пред красотата: „Понякога и облакът е птица,/преплувала звездното небе,/а Земята е отворена зеница, в окото си събрала светове“ („Когато и облакът е птица“), „Рисувай, художнико, рисувай…“, „Преди за полет да разтвори крила/разгадай мечтата на синя пеперуда“ („Рапсодия в картини), „Ако птицата без песен замълчи/и под крилото си тъгата прибере,/очите ѝ ще са угаснали звезди,/като сълзата на уплашено дете“ („Око на птица“). Цитираните стихове разкриват дълбоко вълнение, безспорно поетично дарование и посланието за Любовта и Светлината, които ще изведат човека от колебанията и криволиците на кръстопътя на живота („Кръстопът“).

И преклонението и безсилието пред кръста на словата, неспособни да обхванат необятните чувства на поета: „Не стигат думите, не стигат, /с които любов и нежност да дарим, /петте ни сетива дори са малко /и търсим още пет/ да сътворим“, за да стигне до поантата „Любов!“ („Когато думите не стигат“).

Вторият цикъл в стихосбирката „НА СЛЪНЦЕТО ЛЪЧИТЕ УЛОВИХ“ се отличава с дълбока изповедно лирична искреност, отдаденост и откровеност, има ги във всяко от осемте стихотворения от цикъла. Първото от тях е посветено на жената, дарителка и продължителка на живота, вселена, в която се побират цветовете на дъгата, които я издигат до нивото на „Творецът…/С име/и образ/на жена!“ („И Бог сътвори жената“). Стихотворението силно ме вълнува, тъй като темата за величието и красотата на жената е другата обсебила ме линия след темата за насилието и войната – изначалната Жена, вечната Жена, Жената, която се жертва и раздава, както никой друг... Духът на същата Жена тупти в гърдите и на самодивата, която очаква на брега любимия моряк, тръгнал „без слово и знак“ и сълзата ѝ, която се влива в морето и превръща във вълна – метафора със силно емоционално и образно въздействие („Самодива“). За любовта на вечната Жена, изкристализирала в заключена крепост, в която няма място за друг, освен за нея и любимия човек („Заключената крепост“), за да изживеят вълшебната неповторима вечер „като безплътно/прозрачно сияние“ („Вълшебна нощ“). Жена, която не прощава предателството и, въпреки болката, намира сили да търси опори в живота и да продължи напред

„…във времето да оставим следа/и спомен, че на този свят сме били“ („Не се завръщай“). И непонятния повик на любовта „Не ме питай защо те обичам“ („Вик от мълчание“). Цикълът завършва с вълшебната нощ на влюбените („Вълшебна нощ“).

Логично „АРОМАТЪТ НА СЕЗОНИТЕ“ започва с въпроса „Какво са всъщност сезоните, какво са –/движение на дух, материя и време…“ („Сезони“) И темата за времето, материята и духа продължава и в следващите стихотворения, развита надълбоко и широко „В живота ни сезоните се сливат/като цветовете на размесени бои“ с акцент на зимата и Рождеството („Благослов“), продължава с новото начало на пролетта с топящите се снегове и топлината, предвещаваща наближаващото лято („Капчуците на март“), преминава през тъгата за двора и бялата къща, отлетели от живота на поетесата („Дворът на старата къща“), навлиза с устрем в „жаркия летен ден“ – кратък есеистичен текст – даващ възможност за кратък емоционален отдих в хода на поетичната емоционално сгъстена реч, посветен на любимия сезон на всички хора, през жегата на юли, натежала „с жар от мечти“ („Юлска жерава“), с носталгия по отминалото детско лято – втори есеистичен текст сред аромата на сезоните („Спомен с аромат за лято“), логично продължава със „старият несретник, есенният вятър“, който „Ограбва, разпилява,/понякога гали/ и отминава…“ („Есенния вятър“), навлиза в листопада на есента с „ранните залези на краткия ден“ („Листопадна есен“), стига до зимния Созопол, „…където бях/със лятото щастлива!“ („Зимен Созопол“) и завършва в пречистващото зимно бяло („Пречистени във бяло“ – образни, емоционално наситени и логично свързани стихотворения, очертаващи цикъла на човешкия живот от рождението до белия хлад на зимата, пречистващ изминатия житейски път...

В четвъртия цикъл от книгата „ОТПЕЧАТЪК ВЪВ ВРЕМЕТО СКРИТ“ откривам неща, които почувствах при прочита на предишната стихосбирка на Снежана Галчева „Когато думите не стигат“ – болезненото изповедно носталгично чувство на човек, живеещ далеч от родната страна, кръвно и духовно свързан с родовия корен. Потвърждение е въвеждащият стих към цикъла „В съня си се сливам със мойта земя…“. Темата пронизва като стрела и държи плътно притиснати смислово и емоционално едно към друго всички стихотворения до края – „Небесното везмо“, „Лилавите софийски вечери“, „Българският хляб“, „Вечните олтари на България“, за да изкристализира в стиха „Родовата нишка няма да прекъсне –/конецът вплетен е във кръстен бод.“ („Небесното везмо“). Във всяко от тях се отразява родната земя, погледната отстрани и отдалече, с душата на спомена и изживяното отдавна, изплитащи невидима неразрушима връзка между корена и душата, въпреки океана, между тях, който разделя двата бряга – „…между два бряга – океан…“ от предишната стихосбирка на поетесата, казващи повече от всички други думи.

За емоционалното въздействие на книгата допринасят и подбраните с вкус цветни снимки и картини, които допълват или доизясняват в контрапункт вградените в стиховете вълнения, емоции, призиви, послания.

И в стила на цитираната рецензия на предишната стихосбирка на Снежана Галчева ще кажа, че отново оставаме със същото очакване да се докоснем до нещо ново и нещо друго и в следващата книга на поетесата, на която съдбата отреди да живее далеч от България, докато душата ѝ броди из родните полета.

Непоискани гнезда

(За книгата на Руси Русев „Гнезда до поискване“, Библиотека България, 2026)

Слагам това заглавие на моите бегли бележки с ясното съзнание за неговата непривичност. Ще се опитам да се аргументирам:

Това е втората книга на поета, роден през четиридесетте години на миналия век. Винаги сме се питали „кога?“ И защо чак сега я издава. Вероятно отговорът се крие в страниците ѝ. Това е трудна книга, да ми простят читателите на поезия, но вероятно някои от тях ще се откажат да я дочетат. Защото тя натоварва със силата на драмата си, а това е неприемливо за мнозина съвременници. Намирам паралел между мъчния живот на българите през последните седемдесет, а вероятно и повече години и книгата на Руси Русев „Гнезда до поискване“. Съвременният човек няма склонност да се вглежда и отново да преживява мъчителните епизоди от своето минало.

Това е една изключително рядка книга. Рядка като поезия, като истина, като дълбочина на преживяването и мисълта, като наблюдения и обобщения, като емоция и логика, като…

Трябва да си призная, че аз обичам кратката форма на стиха. Това е личното ми предпочитание. Тук не намирам нищо подобно. Формално стиховете са дълги – от началото до края на страницата и като нищо можем да се заблудим, че четем роман. Романът на нашия живот – аз съм от поколението на автора. И затова може би тъй дълбоко ме засегна и разтърси тази изповед. Да, изповед като пред майка. Или като пред Бога. Каквато винаги трябва да бъде поезията, но не ни се случва толкова често.

Поетът знае:

„Душата на планетата
виси
на
косъм.“

Един автор, който внимава в тишините и се вслушва в колебанията на света.

Скоро не бях срещала толкова български поет. Той не само върви по нашата земя и я познава, той сякаш е изтъкан от нейните аромати, от нейната сила, но и от драмата ѝ. Който, освен всичко останало съществено, вляло се в сърцето на всяко стихотворение, борави с един прекрасен, но и забравен, а за по-младите поколения – непознат, чуден български език.

Намирам себе си, съдбата на моето поколение в стиховете на Руси. Драмата на нашия живот е невероятно силно предадена в стихотворението „В кървав купел съм кръстен“ – немотата и вика на човека, който се задушава в едно общество, крещящо непрестанно за справедливост.

Но не само болката и страданието на нашето българско общество, авторът разкрива извътре и голямото страдание на цялата земя, на нейните хора. Той знае: *„Защото твоят дом е цялата земя и всичките угрижени мъже са твои братя.“* И знае, че тук времето за нас върви „…Към друга болка. Към друга болка…“

Изключително пластичен поет, ярки, незагасващи метафори градят тази книга: *„Виеха вълци в ушите на вятъра…“*

Но ние ще бъдем едностранчиви ако кажем, че авторът разтърсващо предава само драмата българска, драмата на света. Тук ще срещнем и необикновено отчетливата, яростно красивата природа на самия живот, на мъчното ни живеене. Прекрасни стихове за пролетната вода и земя, за прекрасни хора в техния прекрасен трудов път:

Тръгват косачите рано.
Под старите сламени шапки
дните на откоси равно
изсъхват в ливадите пресни.
Житното зърно прошилва земята и,
капка по капка,
стоплени бързеи носят
надолу последните преспи.

Толкова е силна натурата тук, толкова е възможна за пронизване душата на читателя, стъпката по земята е стъпка върху пръхналата пръст. Дървета и птици, река и човек – всичко минава през теб и те кара да го почувстваш, да го чуеш и пипнеш, да усетиш самия живот.

И отново се втурва в сърцето на книгата драмата на човека, драмата на света: „В пещерата на празното зърно“ –

„Любезно Отечество, много са мъртвите заедно: орачи ощавени в плитките ниви,
кундуржии квартални, охтичави поети…
– все върху кръста на Майка България.“
„Впепелената болка в очите на майките как да докосна, сълзите им –
взидани в спомена…“

И още:

„…В пресушените сълзи, в усмивката стихнала, в глътката въздух, обратно невърната, в думата млъкнала, в мъката, в мъката, в мъката – в пещерата на празното зърно от моето гърло откъсната болка търсете.“

И – *„Няма кой да отговори“* – знае поетът.

Струва ми се все пак, че във втората половина на книгата Руси Русев е прибрал светлината на ангела-спасител. Тук ще срещнем и изумителната сила на любовта, на съпричастието, ще тръгнем заедно с ловците, ще прошушне бръшлянът… И ще се срещнем чрез неговото със своето детство с цялата му прелест и горчивина на малкия човек.

И изведнъж откривам в тази книга стихотворение, което знам наизуст от преди десетки години. Без да подозирам името на автора: *„Остарях без тебе, вече всичко има смисъл….“*

Защо мълча толкова време този страстен, дълбок, верен, истинен поет – не знам. Може би се е готвил за срещата с нас, за да открием още един и наистина единствен по рода си, голям, плътен, автентичен, завършен български и не само – ПОЕТ. За да ни каже и благослови накрая: *„И мир на твоя дом, човеко!“*

Рада Александрова

Поетичен небосклон

(На 27 септември т.г. в Свищов обявиха победителите от Националния поетичен конкурс „СВИЩОВСКИ ЛОЗНИЦИ“ – 2026)

Прекрасни са мелодиите чути,
нечутите са още по-прекрасни!
Не на слуха, а на душата ми свирете,
о, флейти, песните любими
и безгласни...
Джон Кийтс

Отново е Сцена! А на сцената – върху старо платно – изгрява в меки отблясъци вечен античен сюжет: Аполон води музите, колесницата пее и бърза към малък крайдунавски град, обкичен с лозници и слънце... Не е случаен този двоен празник – в навечерието на Световния ден на музиката и на Деня на българската поезия – 1 октомври, Свищов тържествува със своя самобитна и многолетна култура, а Първото българско читалище въздига в многогласно ехо творческите пориви на 222-ма поети и писатели от цялата страна. Колко удивително, но и обяснимо е чудото на пресъздаването – от един културен код към друг, от минало към настояще и бъдеще, от близки към далечни пространства, от онзи щедър жест на благодетелите Еленка и Кирил Д. Аврамови и книжовниците от предишни епохи, към съвременните будители и радетели на словото...

Нивото на тазгодишния поетичен конкурс е много високо, каза с гордост свищовският поет Георги Драмбозов – председател на журито, и с това сподели мнението и на другите журиращи – поетите Иван Антонов, Иван Атанасов, Людмил Симеонов, преподавателя по български език и литература Връбка Попова и главния експерт в Дирекция „Култура и културно наследство“ при Община Свищов Грета Цанова. А кметът на Общината д-р Генчо Генчев ѝ пожела от сърце бъдещи успехи на традиционните за всички нас тържества на словото и духа!

Мил жест към най-младия участник в художественото състезание – да открие събитието – отправи Георги Драмбозов към Преслава Петрушева от Свищов – тя „отключи“ прочита на изповедите с категорично заявена вече житейска позиция – „Не искам да следвам пътеки...“ Откровението на Асан Хаджипехливанов от Плевен (син на поетесата Гюлшен Алиева), „приземи“ трудните екзистенциални търсения към фолклорно-митологичните пристани на родното...: „Мама нарони залеза над Дунава / на остена наниза боите му / но сърцето ѝ ще издържи ли / да нарони вселенския залез...“ Евелина Кованджийска – третият удостоен с поощрителна награда – със слух на поет дочува гласовете на всемира в стръкче цвете: „А земята..., земята тихо диша в сърцата на макове...“ И като че ли много естествено Първата награда „долетя“ при Александра Ивойлова от София. Защо ли? Философският въпрос за същината на творческия акт е „начало на началата“, Логосът на всичко съществуващо, и не само заради това... Емоционалният полет не е могъл да изгори крилете на твореца, а е достигнал вълнуващи предели в стихотворението: „Поетите, единствено поетите / познават словото на боговете. / От музика създават свойте рими / и връщат ги отново на небето...“ И за да продължи успешно своя Икаров полет, тя седна на пианото и изпълни авторската си песен по стихове на Иван Пейчев – „Сенки на крила“... – с великолепна школовка на гласа и изкусно водена емоция...

Втора награда завоюва Иванка Павлова от София с творбата „На раздяла“ – не, не е лесно никое прощаване, а животът си тече: „Морето ще ме чака догодина / ако е рекъл Бог – ще бъда тук. / Животът е измамно сладко вино..., / отпивам – на горчилката напук.“ В „Изричане на петия сезон“ (получило Трета награда), Лили Качова препрочита посвоему Еклисиаст (“Който трупа мъдрост, събира печал“)..., и открива, че „Сезоните са пет, а петият е влагата в окото...“

Специалната награда на името на поета Николай Искъров завоюва Петя Цонева от Габрово със стихотворението „Целият смисъл“. Тук философската дълбочина отваря поглед към бездните на кладенец – и човек разбира много простички неща чрез свойта жажда...

„Боже, как сме се лъгали всъщност, че Ти благославяш /само тези, които даряваш, когато Те молят! / Стисвам в шепата няколко лозови пръчки – поемам, / стъпвам леко и твърдо – навсякъде пътят е кратък. / Друг багаж би попречил да стигна с високо летене. / А от тях ще поникнат небе и земя за оттатък“...

Няколко лозови пръчки изплитат и венеца на наградата за литература „Златно дунавско перо“ – 2026-а – тя е за проза и я получава Веселина Кожухарова от Горна Оряховица – утвърдено име в съвременната белетристика. Има зад гърба си творбите „Жених за царкинята“, „Кера“, „Погледни през рамо“, „До четвърто коляно“, „Сълзата на Семла“, „Въглени“, „Дърво чалъково“... С епическа широта и увлекателен наратив авторката следва талантливо най-добрите разказвачески традиции в родовата сага и гради свой неповторим почерк. Да ѝ пожелаем бъдещи успехи! Поетичният конкурс „Златно дунавско перо“ води началото си от 2005-а година и с наградата му са удостоени значими родни творци – Георги Драмбозов, Людмил Симеонов, Иван Антонов...

И отново, като в безкраен празник, Изкуството приема нови форми и пропуска ли, пропуска... – от древността до днес е изменчиво, но вечно. На камерната сцена на Първото българско читалище запяват двама австрийски музиканти – Юрген Ротенщайнер и Ерик Ришави – дуетът „Primo + Primo“..., и всички в залата разбират смисъла на празника... А колесницата на Аполон не спира...

Татяна В. Максимова
ст. учител БЕЛ

120 г. от рождението на Емил Коралов

Градът – и вдъхновител, и съдник

Е. Коралов 70-те години

От 30-те до 90-те години на XX век Емил Коралов е един от най-известните, с богато творческо присъствие в родната култура, български писатели. Носител е на различни литературни, национални и международни награди за художествени постижения в обществено значими, белетристични и драматургични, произведения. Изявява се и в областта на литературната и театрална критика. Неговите романи, повести, новели, разкази, детски приказки и научно-фантастични поредици за юноши са сред най-търсените и четени от широка читателска аудитория във втората половина на XX в. Хора от най-различни обществени слоеве и възрасти: интелектуалци, работници, политици, чиновници, младежи, деца и т.н. го припознаваха като предпочитан свой автор.

Изградени върху основата на задълбочен психологически анализ, романите му от ранния период „Великата жажда“, „Човекът с две лица“, „Непримиримите“ и др., както и сборниците с разкази като „Луната и прокурора“, „На изпитание“ и др. оставят дълбока диря в културния живот у нас. Белези на бързо творческо съзряване откриваме и в многобройните му разкази с урбанистичен характер, печатани в култови за времето си литературни издания като „Златорог“, „Литературен глас“, „Изкуство и критика“. Същия вътрешен хуманистичен заряд, осмислен от богат житейски опит, носят и произведенията от зрелите му творчески години като „Септемврийци“, „Чинарите зашумяха“, „Неспокоен летопис“, „Тези, които обичаме“, „Спътници“, „Всеки има своя ден“, „Двубоят“, „Отражения в Марица“, „Училище за смелите“ и др., създадени чрез дълбоко, аналитично навлизане в истините на градската действителност. Същите качества и въздействие откриваме и в новелите „Перуника“, „Яна Чемширева“, „Неонови слънца“, „Синът“ и др. В тях Коралов разгръща таланта си на сладкодумен разказвач. С майсторско перо и модерна повествователна техника извайва живи, динамични и вълнуващи образи на хора, чиито съдби са дълбоко свързани с проблемите на заобикалящия ги свят. Той разкрива с проникновение и тънък усет моралния облик на негови съвременници – личности, отдадени на идеали като свободата на духа, човешката духовна и физическа красота. Но не подминава с острия си сарказъм и онези, загърбили човещината, завладени от духовна нищета…

Винаги е възприеман от публиката като мъдър познавач на душевния свят на тогавашните градски жители и тълкувател на истините за техния живот. С точен рисунък (сърцевина на литературните му дебюти), той навлиза в сложните социално-психологични явления и процеси във взаимоотношенията „град-човек“ в началните десетилетия на миналия век и след това.

Постепенно в творчеството му, многолик, горделив и винаги буден, градът се превръща в негов постоянен вдъхновител, но в същото време остава и негов строг съдник. Не случайно „Великата жажда“ завършва така: *„Слънцето залезе, градът потъна в синкавата далечност. Андрей и Вера тръгнаха обратно, почти притиснати един до друг. И неусетно, в мъгливата далечност пред тях почнаха да трептят тук-там светлини, все по-ярки и скоро градът отново израсна блестящ, нов, пълен с живот. И унесени, двамата млади хора се изгубиха бавно из шумните улици на града, тия улици, където и при най-големите страдания животът никога не затихва, всякога трескав, всякога същият, всякога нов“*.

Така изначално, а и през всичките си години, баща ми вижда, усеща и припознава Града за свое творческо убежище. Също не е случайно и това, че последният му роман е озаглавен „Градът на светло“. И в него той не спира да се бори за нравственост, за свобода на мисълта и непримиримост на гражданското общество към неправдите. Има нещо дълбоко символично, нещо съдбовно в тази негова отдаденост…

Настоятелството на Писателския съюз. Коралов, първият горе вдясно

Вечери – Владимир Василев и сътрудници на Златорог, 30-те години – Коралов, А. Каменова, В. Каралийчева

Урбанистичните теми и сюжети с техните отлики се зараждат и откриват в творчеството му още в първите стъпки на литературното поприще, когато през 1926 г. Коралов дебютира с белетристичната си творба „Белия дом“, неделима част от съвместната стихосбирка „Белия конник“, издадена в съавторство с Тодор Харманджиев, голям наш поет и преводач, негов съученик и най-верен приятел и другар.

Проявилите се още в началото на творческия му път особености на авторовия стил се развиват и обогатяват в следващите дебюти: първия сборник разкази „Луната и прокурора“ (1927 г.) и първия му роман „Великата жажда“ (1930 г.). За последния получава награда от Съюза на писателите и става най-младият тогава негов член.

В отзивите и за трите първи книги, посрещнати изключително радушно, се отбелязва, че носят белега на ясно изразен белетристичен талант и характерните черти на уверено прохождащ творец, утвърдил се впоследствие като автор на мащабни произведения със сюжети от градския живот. Приети са, по свидетелство на писателя, много ласкаво от литературната критика. След години в телевизионно интервю той казва, че „Великата жажда“ е първата негова книга, която дълго и най-много го е радвала. И добавя, че пръв приветства появата на романа му проф. Асен Златаров, учен, писател, литературен критик, виден български интелектуалец и ерудит. Той посочва във в. „Зора“, че романът на Емил Коралов не е изненада, защото „разказите, които вече е печатал го налагаха като белетрист на психологическия анализ и на добре водената композиция – две дарби, които правят романа „Великата жажда“ една от най-хубавите книги излезли през годината“. Тази оценка потвърждава и един от водещите за онова време литературни историци и критици Петко Росен. Той пише, че романът е цяла изненада и отбелязва, че най-ценното в тая хубава и умна книга е голямата трезвеност на автора и вярата му в доброто.

Корица Илия Бешков

Така още за най-ранното си творчество писателят получава много високи признания, от които извира надеждата на културната общност у нас, че в родната ни литература навлиза и се развива нов, различен майстор на

Емил Коралов

ЧЕРНИЯ ДОМ

Ридаеше нощния вятър
разрошен и блед и пиян.
На облаци бели с крилата
се носеше месеца сам.

Ударих с ръка на стобора,
но мъртъв бе Черния дом.
Вратата си той не отвори
със мирен и братски поклон.

И само зловещо и глухо,
впил в мене горящи стъкла,
изкряска над покрива бухал
и тежко изхлопа с крила.

Тогава надникнах умислен
през старите прашни стъкла:
сив паяк плетеше увиснал
там мрежи от бяла мъгла.

Но в ужас внезапно изтръпнах:
на вече прогнилия под
блестеше студено и скръбно
там кърваво тъмно петно...

Следата на черна немилост
бе тая засъхнала кръв.
И тук ли са някой убили
в ония дни с яростна стръв?

Но ето, зловещо изхлопа
в миг вятъра с писък и стон,
и в страшна закана и ропот
разтресе се Черния дом!

Замаян от ужаса страшен,
аз хукнах по белия път.
Сред облаци бледи уплашен
ме гонеше лунния сърп.

———————

сп. „Нов път", г. 1, кн. 11, 1 май 1924 г.

Коралов студент, 20-те години

ДОМ № 46

Портиери пред хладните каменни входове няма
и звънеца на старите пътни врати не звъни,
две разклатени стълби заскърцали сутрин от рано,
като стари хармоники свирят от двете страни.

Ето влизат, излизат и бързат нанякъде хората,
гласове, викове, шум от трескави стъпки и смях,
и заглъхват след тях и пустеят след тях коридорите
и огрява над стълбите слънцето ленти от сребърен прах.

Нощем с тиха тъга дъждовете разказват над покрива
за далечни страни, за незнайните други страни по света,
да ги чуят от малката стаичка, да ги слушат до късно в нощта
двама нервни студенти и двамата болни от охтика.

Вие всички, които минавате сутрин край черните входове,
вие всички, които се връщате късно в нощта,
ех, да знаехте колко обичаме ние света,
как се радваме ние на топлия ден и на малките пеещи дроздове.

Свирим ние от сутрин до вечер на двете хармоники,
а безшумно валят върху покрива тъжните дни,
ден след ден, само нощем когато останат сами
двама нервни студенти от малката стаичка нещо високо говорят.

1926 г.

Човекът с две лица, художник Борис Иванов

Емил Коралов с Матвей Вълев и Елисавета Багряна, 1939 г.

Книга за жаравата на българския дух

съюзен живот

На 21.10. по покана на Литературен салон към Читалище „Алеко Константинов" – Пловдив, се проведе премиера на сборника с разкази „Родопски исполини" (Издателство „Мултипринт-София", 2026) от Васил Венински, редактор доц. Тодор Згуров.

Вечерта започна с изпълнение на Трио „Персенк", което на няколко пъти се включваше и с гайдата и песните си „докара планината в Пловдив", както каза Васил Венински.

Литературният критик Иван Христов представи сборника. Той изтъкна умението на автора да разравя жаравата, в която „тлеят въгленчетата на българския дух", да се върне към забравени легенди и предания за юначни родопски исполини, за да ги възкреси за нов живот; подчерта талантливото перо и увлекателните сюжети, запомнящите се образи на Ангел войвода, капитан Петко войвода, Дели Дана, на протойерей Евстати Янков, които отличават разказите в „Родопски исполини". Венински прочете от новите си творби, отговори на въпроси за героя на Хайтов– капитан Петко войвода, различен от неговия, и осветли свободата на всеки да си избере в коя легенда да вярва.

Васил Венински е автор на десет книги с разкази и две публицистични книги.

Удостоен е с плакет „За изключителни заслуги за издигане престижа на Община Чепеларе", 2017, и редица други престижни награди. Член е на Съюза на българските писатели и на Дружеството на писателите-Смолян.

На 22 октомври т.г. в обновената зала „Любов" на Столична библиотека Христос Хартомацидис, член на СБП, представи новия си сборник с разкази „Царят на панталоните" (изд. „Факел", 2026). Авторът специално бе пристигнал в София за премиерата, която събра неговите приятели и почитатели от писателските, а и от други арт среди. В представянето участваха поетът и издател Румен Леонидов, журналистът Станислав Колев, а откъси от книгата прочетоха д-р Валентин Янев, както и самият автор. Сборникът с къси разкази „Царят на панталоните" на писателя, поета, драматурга Христос Хартомацидис е обърнат към миналото. Към детството, ученическите години на Христос, син на гръцки политемигранти, потърсили убежище у нас след кървавата Гражданската война между 1946-та и 1949-та година. Нейното трагично ехо също отеква в някои от разказите, където героите са от същата емигрантска вълна, опитващи се да се приспособят към живота в една толкова близка, колкото и далечна по дух и нрав страна като България. Вниманието на автора винаги е съсредоточено към обикновения, слабия, малкия човек, маргинала, аутсайдера. Но за Хартомацидис именно той заема водещо място в ценностната система на неговите философски разбирания за живота.

ността, с които писателят отхвърля нечовешката същност на тоталитарното, антихуманно властване. С такова желание и намерение издадохме тази различна книга – интегрална част от нашата семейна национална програма за отбелязване на юбилейната 120-годишнина от рождението на Емил Коралов – 2 ноември 1906 г. Защото се присъединяваме към ония българи, вярващи и знаещи, че е нужно да помним онова, което дадоха на българската култура творци от ранга на Емил Коралов, както отбеляза преди години литературоведът, проф. Здравко Чолаков.

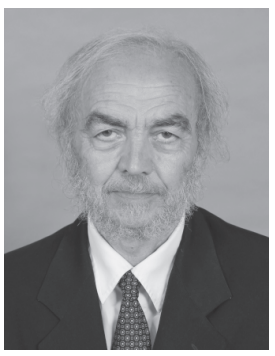
Любомир Коралов
(Предговор към юбилейния том с творби на Емил Коралов)

По повод 120-годишнината на големия български писател Емил Коралов семейството му организира поредица от прояви (документални изложби, срещи с читатели в различни градове, премиери на нови издания на негови творби и други литературни събития). **На 5 ноември т.г. в 17 ч.** ще бъде открита и литературно-документална изложба **в Националната библиотека Св. Св. Кирил и Методий** за живота и творчеството на писателя и значителния му принос му за обогатяване на българската литература.

Йордан Йовков – християнинът

Драгомил Георгиев

КЛАСИКЪТ

Понятието „класик“ е активно функциониращо в литературната наука. То е свързано с модерните времена, когато се налага потребността да се дават оценки, да се очертават стойностите в развитието на обществото. Авторът на сборника „Старопланински легенди“ е класик и от неговите съвременници до наши дни се запазва респектът към естетическите постижения на делото му.

„Класик“ е културен знак, „врата“, „бариера“, през която минават малцина, а в съзнанието на другите е духовна оценка за зрялост и високо ниво на творческите постижения. При митотвореца е така и през годините се запазва пословичният дълбок интерес към неговите книги, които се четат и препрочитат, търсят и оценяват, осмислят и интерпретират през различни идеи, позиции, гледни точки, методи и тенденции, така се стига до неочаквани откровения.

Защо е необходимо публичното договаряне за делото на „майстора на разказа“? (Искра Панова). Потребно ли е да се извърши това единение, което не е типично за изкуството? Ще се добави ли нещо ново и значимо, което да обогати, да допълни направеното от твореца? Отговорите на трите въпроса е в посока на критериите в нашето време и общество. Големите световни учени, литературни критици и поети Сент Бьов и Томас Елиът имат траен влог в систематизацията на този работещ, превърнал се в културен код термин през годините, сведен почти до еднозначност около семантиката, обема и границите му. Основният маркер е свързан със съзнанието, с нивото на зрялост на обществото. То е активно функциониращо, само ако е достатъчно развито и притежава самочувствие за ценности и стойности. Вярно е, че в Европа и света сме съвременници и живеем днес в цялостна и тотална криза – от икономическа до нравствена и държавническа, за да стигнем до този глад за свежи идеи и достойни лидери, които да обединяват, а не да разделят и да водят до насилие, омраза, смърт и войни. За болното ни съвремие е необходимо лечение, ефективен процес за определяне на симптомите, а след това задължително да се премине към подобряване, лечение и духовно здраве на обществото и света. Само тогава пътят ще се отвори към постиженията на зрелостта като цялостност, ред и стабилност.

В нашата стара, нова и най-нова история имаме опита на разделение на общността ни, на размахване пръста на заканата и на грозната саморазправа, както е през 20-те, а по-късно и през 50-те години на миналия век. В тези трагични ситуации се лее невинна национална кръв, унищожава се вековната ни генетика, а идва и времето на подивяла жестокост. Обратното, на думи често сме готови християнски да подадем ръка, да постигнем разбирателство, но то е толкова малко и крехко, че къщата ни от картон бързо се разпада, както е при Дон Кихот. Това ни води до идеята, че нашата нация ще се върне към добрите си времена само ако постигнем единство по въпросите за ценностите и стойностите, за добродетелите и приоритетите, за морала, за зрелостта на духа на общността ни. За интелигенцията, която за нас на Балканите е важна в обществения и публичния живот, е дълг да е от първите, да е сред бащите и водачите (по Михаил Бахтин). Вероятно е предизвикателство да си представим автора на сборника „Вечери в Антимовския хан“ сред духовните бащи на нацията, като учителите му Христо Ботев и Иван Вазов. Ще се опитаме да очертаем някои от стойностите на голямото му дело на ниво дух, култура и национално съзнание.

В десетилетията около Първата и прехода към Втората световна война България е както и днес – социално и класово разделена, защото е във време след дълбоката световна криза, депресията в САЩ, а кулминацията на този процес е война-

Худ. Георги Трифонов – Йордан Йовков и неговите добруджанци

та, като насилие и престъпления, живот без съд и съдебна система. След Първата война започва процес на пробуждане, на връщане към Народа (Гео Милев). Интелигенцията ни без показни и ефектни жестове, характерни за френските и английските представители на духовния елит, оформя движението „Родно изкуство“ с девиза „Назад към миналото“, едно от многото по това време. Този магнетичен принцип е отдавна проверен и отработен през годините от романтиците, сантименталистите, модернистите, а през 20-те и 30-те години в България той има динамичен живот, което води до вливане на нов дух в нацията ни. Художниците Владимир Димитров-Майстора и Цанко Лавренов, след тях „новите художници“ от 1930 година – Иван Мърквичка, Бенчо Обрешков, Илия Бешков, Васил Стоилов и други, търсят в културното минало, в иконописта и в народния бит своите идеи, теми, герои и стил. В литературата своето място заема летописецът на Добруджа, който в продължение на близо три десетилетия упорито реди бавно и търпеливо своите книги. Те са здравите, темелните камъни на любимия ни дом, майка България. В разговорите с проф. Спиридон Казанджиев писателят споделя, че трябва да се прочетат неговите книги от първата до последната, тъй като в тях е казал всичко. С това активно подсказване от страна на твореца, на кри-

лете на вдъхновението осъзнаваме, че сборниците му с разкази, романите (един завършен и един незавършен) и драмите са част от цялото, от общото, а това е светлата енергия, която идва от дълбините на цивилизацията ни. В това, общото, се нареждат експресионизмът на Гео Милев с естетическия принцип за „оварваряването“, диаболизмът, „изкуството на ужаса“ на Атанас Далчев във в. „Стрелец“ в 1927 г. Излизат стихотворението „Дяволско“ и разказът на Светослав Минков „Съновник“. Нашата литература опровергава полемичната статия на Боян Пенев от 1921 г. за „основните черти на днешната ни литература“ и в нея необратимо навлизат призрачното, фантастичното и зловещото. Това богатство на литературата ни се постига чрез търсенията на новата фаланга от уникални дарования като Ламар, Николай Марангозов, Светослав Минков, Николай Райнов, Чавдар Мутафов и Фани Попова-Мутафова, Георги Райчев и други пътуващи към непознатите зони на страха от смъртта.

„Бялото братство“ (по Петър Дънов) на мъдреца Йовков е съставено от герои, чийто основен енергиен център са Свещените книги – Старият и Новият завет. Авторовите „двойници“ (проф. Добрин Добрев) – Вълкадин, Сали Яшар, Серафим, другоселецът, Петър Моканина, Иван Белин, Токмакчията и много други, са добри ученици на Иисус Христос и затова те убедено вървят „все по теля“ и никога няма да се уморят да търсят „Бялата лястовица,“ другият знак за Него. Това не са еднопластови персонажи, а са търсещи добротворци, които са готови да подадат ръка на ближния в неговото страдание, защото „с мъки, с нещастия е пълен тоя свят.“ („Песента на колелетата“). Класикът е голям и велик, когато е актуален години и векове след това. Написаното е до болка познато за нашето съвремие, в което насилието, омразата и гневът вземат бързо връх, а някъде далеч назад остава другото, „любовта между хората,“ но само тя е единственото спасение от оскотяването на профанното.

Оригинална е безсмъртната група от персонажи на вътрешната борба между двете начала вътре в пространствата на душата, както е между Шибил – насилника, хайдутина и влюбения, променения, извисения Шибил, между зловещия, опръскания с невинна кръв Индже и другия, просветления, който надмогва езическото и настоява „ни косъм да не падне от главата“ на Найден Гърбавото. Отново корените ни връщат към Свещените книги в дългия път към прошката, към самопознанието, което няма да има край до последното издихание в земния път на светлите човешки характери. Писателят създава вселена, галерия от незабравими герои на противоборството между „двете души“ (П. К. Яворов) на ангелското и демонското, и затова днес уроците на Йордан Йовков в „пътуването към себе си“ (Блага Димитрова) звучат с нова сила и актуалност. С тази си тема писателят се нарежда до големите световни майстори на словото, хуманистите на човечеството – М. Ф. Достоевски и Лев Толстой, Томас Ман и Стефан Цвайг, Фридрих Ницше и Мартин Хайдегер.

Голямата, вечната книга на Йордан Йовков е цялото му творчество, което е болка и повик за повече хуманност в света на социалното разделение, на другата бедност – не за хляба и пандемиите, на масовото и последователното унищожаване на човечеството със замърсяването на въздуха, водата, земята, храните, скритата, задкулисната работа на тъмните сили в борбата със Светлината, Доброто и Любовта. Естетическото дело на писателя от старата Жеруна на легендите, го прави класик с историите, сюжетите, героите, стила и посланията, които са уникално, дълбоко вградени, вписани в творбите му.

*Из подготвената за печат книга „ДОБРУДЖАНЦИ В ЛИТЕРАТУРАТА“ Интерпретации * Есета * Етюди * Миниатюри*

Ще показвам винаги на света красотата на българския език...

Интервю с Диана Христова-Олива, Испания

– Диана, какво означава за теб понятието „български писател в диаспората“? Лична кауза ли е, а и осъзнато вграждане на националното в духовната същност на света?

Диана Олива: Да пиша за мен е спасение, любов, страст, ген. Вероятно това ще кажат и всички писатели от диаспората. Днес мой дом е Испания, но географските разстояния са само условни. Държа България близо в мислите и сърцето си, и доказателство за това е моето творчество. Никога не забравям, че въпреки съпротивата и границите, които понякога ни налага животът, ние сме това, което е вплетено в нашите гени, в родовата памет, в културната ни принадлежност. И няма нищо по-хубаво от това духът и тялото да нямат, да не признават граници – било то географски или духовни. Да си автор зад граница е трудна задача. И да, кауза е.

– Доколко съвременната ни литература е позната в Испания и кои наши имена най-често се тиражират там? И обратно – колко и кои са българските писатели, установени трайно и пишещи в различни нейни краища?

Д.О.: Не мисля, че съвременната българска литература е позната в Испания. Вероятно има малки изключения и то за тези, които конкретно се интересуват от това. За съжаление, авторите, които творим тук, нямаме контакт един с друг и всеки поотделно организира събития и представяния на своето творчество. Точно затова идеята за формирането на литературно общество във всяка българска общност зад граница толкова ми допада и ще се постарая да направя първите стъпки за това тук, в Испания. Това е начина да се заявим. Много полезен ще бъде и опитът на Конфедерацията на българските културни организации и дейци в чужбина – структура, която представлявам. Но все пак нека не забравяме, че една птичка пролет не прави и се изисква добрата воля и усилия на всички пишещи тук, в Испания. А на въпроса ти колко са те? Нямам точен отговор. Тук идва ролята на културните аташета към посолството ни в Мадрид и консулските служби. Те трябва да положат усилия, да обединят творческия потенциал в лицето на писатели, художници, артисти. И говорейки за това не мога да не спомена и твоя принос в откриването и създаването на трайни връзки на авторите във всяка българска диаспора по света. Надявам се твоите усилия да бъдат подкрепени и от българската държава (в лицето на нейните институции), която, за съжаление, поставя на фокус други цели, безспорно също важни, но съвсем е неглижирала съществуването на творците зад граница.

– По какво си приличат и в какво се различават съвременната българска и испанска духовност в интелектуалните хоризонти на XXI век?

Д.О.: Ще ти дам един пример, от който сам ще можеш да видиш разликата:

Франциско Бринес – носител на престижната литературна награда „Сервантес“ за 2020 година. Една изключителна личност – поет, но не само. Космополит, в истинския смисъл на тази дума. Професор по испанска литература в Кеймбридж и по-късно и в Оксфорд. Юрист по образование, философ в мислите си и поет в сърцето си. Имам щастието да познавам житейската му история, тъй като той е роден в градчето, в което живея и аз в момента и съм свидетел на случката, която ще споделя тук.

Последните години от живота на поета преминават в родната му къща, отдалечена от градския шум, сгушена сред зеленото море на портокаловите градини. Тук той твори и събира интелектуалния елит на Испания и в частност на Валенсия. Годината е 2020 и цяла Испания се вълнува кой ще бъде новият носител на престижната литературна награда „Мигел де Сервантес“ за принос към испаноезичната литература. Всяка година, на 23-ти април (датата е избрана символично, защото тогава се чества паметта и годишнината от смъртта на бележития испански писател Мигел де Сервантес), се обявява новия лауреат. И в градчето Олива, в което живее Бринес, пристига голямата новина: тази година награденият е именно той – обичаният от всички поет с валенсиански корен Francisco Brines Bacy.

Това е една от най-значимите награди в литературния свят, за която има изключително строги правила и едно стриктно изискване – да се приеме лично от наградения. Но има един огромен проблем. Поради напредналата си възраст и влошеното си здравословно състояние, той не може да отиде в Алкала де Енарес (родното място на Сервантес), където се провежда награждаването и да приеме лично наградата си. Тогава идва и решението, което беше изключително изненадващо и абсолютен прецедент в историята на наградите. Вместо да предложат нов носител и да спазят „буквата на закона“, се случва следното: След сериозна организация и логистика, монарсите на Испания цар Фелипе IV и съпругата му Летисия, заедно с министъра на културата на Испания и целия антураж от литературни светила, пропътуваха близо 500 километра до градчето Олива, за да връчат лично наградата, засвидетелствайки му своята и на цялата нация подкрепа, уважение и преклонение пред делото на поета. И наградата пристигна съвсем навреме. Само няколко седмици след това Бринес почина.

Франциско Бринес

И тук ще отговоря на въпроса ти с въпрос. Може ли да се случи това в България? Такова ли уважение и преклонение пред родната съвременна литература, култура и духовност има и у нас? Не мисля. Сещаме се за тях само в духа на официалните празници и инцидентни събития.

– Цялото ти творчество носи отпечатъка на дълбока наблюдателност и топла хуманност към личността в хаоса на обществото. Можем ли със силата на словото да ѝ поднесем ценностна система, която да я направи по-съвършена?

Д.О.: Искам да вярвам, че може. Тази вяра изпълва и със смисъл всичко, което правя. Вероятно виждаш в това една донкихотовска мисия, обречена да свърши счупена в стените на поредната вятърна мелница. Може би ще се окажеш прав, особено сега, във времена на тотална глобализация и доминиране на социалните мрежи, откъдето ни говорят псевдогерои, псевдокултура, изкривяват се ценностите и се формира един виртуален, да не кажа вулгарен, свят на измамно съвършенство. Но въпреки всичко, няма да се откажа да опитвам да променям това. Вероятно мащабите няма да са големи. Но искрено вярвам, че и други автори са се захванали с тази мисия. За мен творчеството не може да се измерва в меркантилна единица. Не искам да публикувам комерсиални неща, които са „в крак с модерните тенденции и изискванията на пазара“. Искам творчеството ми да носи заряда на онази дълбока хуманност, духовност и традиция, присъщи на българската литература. Дали успявам – само времето и читателите ми ще кажат.

– В голямата си част твоите герои са милостиви и добри, готови да загърбят, с цената на много морални усилия, стореното им зло. Но как да станем, разлиствайки страниците ти и ние като тях, в дебрите на мрачната реалност?

Наградата Мигел де Сервантес

Д.О.: Аз вярвам, че думите не трябва да бъдат хвърляни безцелно в пространството. Ние, като автори, имаме немалката отговорност да показваме пътя. Но разбирам и приемам и другото: че можеш да покажеш верния път на някого, но не можеш да го задължиш да върви по него. Надявам се, че думи като доброта и хуманизъм не са отживели понятия.

И тук искам да спомена за една от моите големи цели и каузи, а именно – да покажа красотата на нашия език. Надявам се да намеря съмишленици, с които да покажем колко важно е да запазим чистотата, богатството и доминиращата роля на нашия език и азбука. За съжаление латинизацията при писането и навлизането на ненужни чуждици в езика ни се превръща в глобален и реален проблем, и той отново не е във фокуса на държавата, която има механизмите да повлияе на този процес.

– Върху каква книга работиш сега и кога можем да я очакваме?

Д.О.: Втори роман. И надявам се скоро да успея да го завърша и публикувам. Ще остана вярна на стила си и ще потопя читателите си в една история, която отново ще провокира емоционалните ни граници, която ще надхвърли ежедневното, обикновеното и тривиалното. Ще ви срещна с герои, които ще преминат през своите върхове и падения, силни характери с интересна съдба. И както винаги, ще излезем извън границите на България. Без дори да помръднат от удобните си за четене места вкъщи, ще заведа читателите си на красиви места, далече по света. Чрез страниците на книгата ще се докоснат до интригуващи култури и традиции. Новото в стила на тази история ще бъде, че в нея има вплетен и лек криминален елемент. А любовта продължава да е спойката между всичко това.

– Какво ще пожелаеш на българските си и на испанските си читатели, а също и на колегите си творци от диаспората?

Д.О.: Да не губят вярната посока. Да са светлината на паметта за българското слово, език, култура и традиции.

– А на себе си лично, освен здраве, какво би пожелала в дългосрочен творчески план?

Д.О.: Ще бъда кратка. То е отдавна в мислите ми: Да видя творчеството си в превод на испански. И една от многото причини за това е, че моето родово продължение е тук, в далечната страна.

Въпросите зададе
Георги Н. Николов

Париж – европейско пространство на българската историческа памет

В периода 8 – 11 октомври 2026 г. се проведоха две значими културни събития, посветени на живота, делото и безсмъртното наследство на Христо Ботев, които събраха в Париж представители на академичната и културната общност, дипломати, общественици, ученици и млади хора. Инициативите бяха организирани от Университета по библиотекознание и информационни технологии съвместно с Българския културен институт в Париж и Посолството на Република България във Франция в рамките на Националната програма „Христо Ботев – идеи, дело и наследство: 150 години по-късно“, под патронажа на президента на Република България – г-жа Илияна Йотова, и с финансовата подкрепа на Министерството на културата.

В рамките на първото събитие проф. Венцислав Велев представи идеята, научните цели и постигнатите високи резултати по проекта, насочен към съхраняването, изследването и популяризирането на Ботевото наследство. По време на Дискусионния форум бяха представени поредица от изследвания, които разкриват различни измерения на паметта за бележития поет, публицист и революционер – от паметника на Ботевите четници в Скравена и историята на кораба „Радецки“ до образа на Христо Ботев във филателията, нумизматиката и други форми на културната памет.

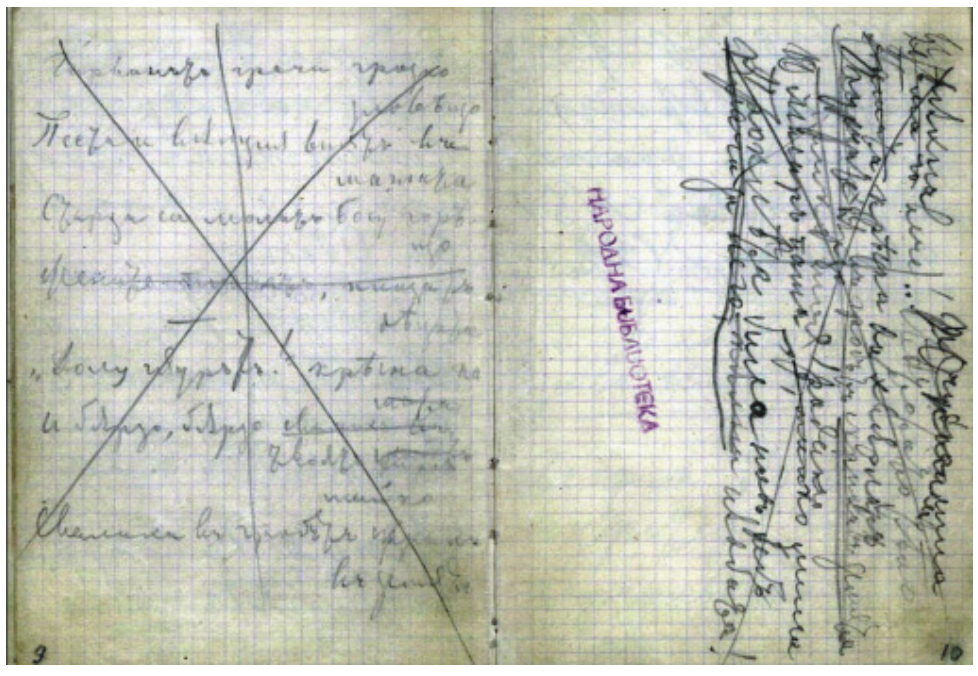
Директорът на Българския културен институт в Париж г-жа Десислава Бинева отправи силно послание към участниците и изследователите: *„Благодаря ви, че съхранявате паметта! Ние имаме богата история, с много и изключителни личности, и това, което вие правите в УниБИТ, е повод да се гордеем, защото без съхраняване на паметта трудно бихме съхранили и нашата идентичност.“*

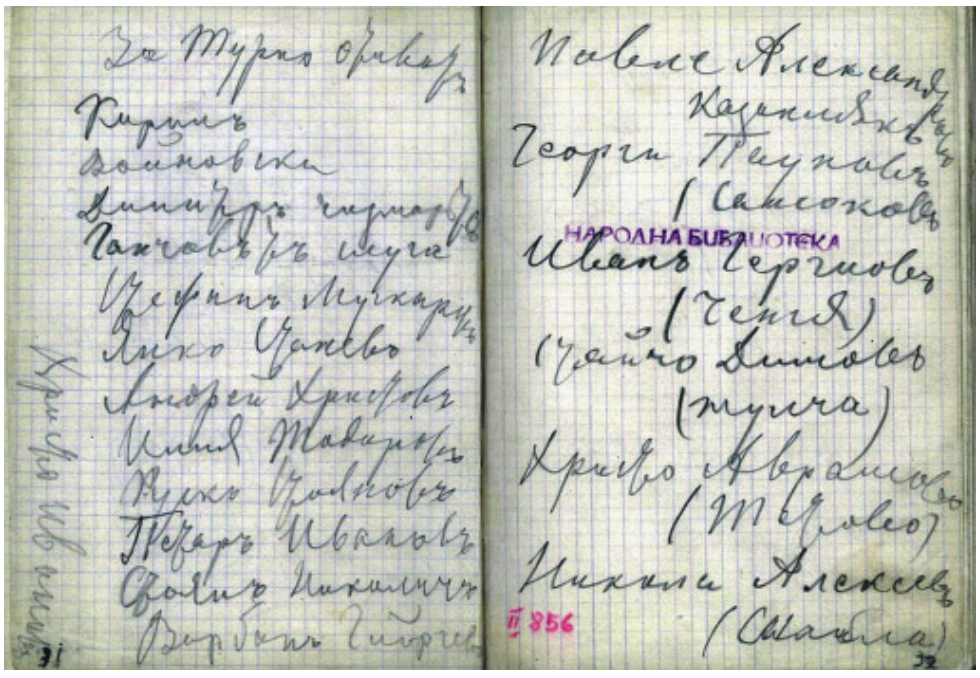

Специален акцент в програмата беше представянето на новата антологична книга „Подкрепи и мен ръката“, посветена на 150-годишнината от героичния подвиг на Христо Ботев и неговата чета. Книгата е дело на издателството на СБП „Български писател“ и Фондация „Устойчиво развитие за България“. Антологията бе представена от председателя на Съюза на българските писатели Боян Ангелов. В словото си той подчерта символното място на Ботев в българската литература и националното съзнание с думите: *„Ако Иван Вазов е Патриархът на българската литература, то Ботев безспорно е Знамето на Съюза на българските писатели.“* Последвалата дискусия премина под знака на любопитни и малко познати факти за живота, творчеството и революционното дело на Христо Ботев, и предизвика жив интерес сред присъстващите. В нея участваха: проф. Стоян Денчев, проф. Ирена Петева, проф. Ваня Добрева, проф. Венцислав Велев, проф. Румен Драганов, проф. Боряна Бужашка, проф. Нарцис Торбов, доц. Диана Стоянова, д-р Боян Аспарухов.

Вечерта Ботевото наследство оживя и в Българското посолство в Париж, където беше открита и представена тематична изложба. Сред гостите бяха уважавани учени, общественици, представители на българската общност, учители, ученици и млади хора, които с вълнение проследиха по изложбените табла интересни свидетелства и факти за живота, идеите и делото на Ботев.

В своето приветствие посланикът на Република България във Франция Нейно Превъзходителство Радка Балабанова подчерта изключителното място на Ботев в националната ни памет. По думите ѝ той стои високо на пиедестала на Българското възраждане неслучайно – за да можем и днес да се оглеждаме в образите на великите личности и да съизмерваме собствените си дела с техния нравствен пример. Тя акцентира върху пламенния порив за свобода, вложен в Ботевата поезия, и подчерта колко важна е мисията на УниБИТ да издирва, съхранява и предава паметта за него и за неговата саможертва на следващите поколения.

Особен интерес сред присъстващите предизвика представеното от проф. Стоян Денчев мулажно копие на тефтерчето на Христо Ботев от средата на 1875 г. до май 1876 г. В него са запазени имена и сведения за значителна част от Ботевите четници, информация, свързана с Българския революционен централен комитет, както и черновата на едно от най-силните произведения в българската поезия – „Обесването на Васил Левски“. Документът даде възможност на публиката да се докосне по непосредствен начин до личния и революционния свят на Ботев. На председателя на СБП Боян Ангелов бе дадена възможността да представи част от съдържанието на антологията „Подкрепи и мен ръката“.

Под мотото „150 години безсмъртие“ изложбата превърна историческата памет в жив разказ за личността, която и днес продължава да бъде нравствен ориентир и символ на свободата. Ректорът на УниБИТ проф. Ирена Петева подчерта значението на инициативата с думите: *„С тази изложба ние показваме какъв е смисълът и мисията на нашия университет и отговорността ни към младите хора и бъдещите поколения.“*

Двете събития в Париж се превърнаха в убедително свидетелство, че паметта за Христо Ботев не принадлежи единствено на миналото. Тя е част от съвременната ни културна идентичност, отговорност към историята и духовен мост към поколенията, които тепърва ще откриват силата на неговото слово, идеи и саможертва.

Доц. Диана Стоянова